

Tussen woorden en daden

*Methodiek- en beleidsanalyse naar betekenisvolle participatie binnen de
jeugdreclassering*

M. Hooghiem

Studentnummer S5883113

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen, Faculteit der Gedrags- en
Maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen

Masterthese Orthopedagogiek PAMA5166

Thesisdocent Dr. M.D.C. ten Brummelaar

Tweede beoordelaar Dr. B.J.A. de Groot

Datum: 3 december 2024

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Abstract	5
Inleiding en theoretische verkenning	6
Het recht om gehoord te worden	6
Jeugdreclassering	7
Betekenisvolle participatie	8
Participatie van jongeren in de jeugdstrafzitting.....	10
Participatie en de rol van de professional	11
Participatie in beleid en methodieken	12
Methode.....	13
Design	13
Populatie en steekproef	14
Selectieproces en procedure	14
Analyse.....	16
Kwaliteitswaarborging en ethische verantwoording	18
Resultaten.....	19
Beleidsdocumenten GI	19
Methodieken.....	20
Informereren.....	21
Begrijpelijkheid van informatie	21
Volledigheid en tijdigheid van de informatie	21
Toegankelijkheid van informatie.....	22
Horen.....	23
Inspraakmogelijkheden voor jongeren	23
Verwerking en terugkoppeling van input	24

Ondersteunen van jongere bij het geven van hun mening	25
Betrekken	26
Betrokkenheid bij besluitvorming.....	26
Zelfregie en autonomie	27
Ondersteuning bij participatie	28
Conclusie.....	30
Discussie en aanbevelingen.....	33
Sterke punten en beperkingen van het onderzoek.....	36
Aanbevelingen voor de praktijk	37
Referenties.....	38
Bijlage 1: Codeerschema.....	52
Bijlage 2: de 3 Kolommen	57
Bijlage 3: visualisatie voorbeeld	58

Samenvatting

Nederland heeft in de afgelopen decennia een aanzienlijke ontwikkeling doorgemaakt in de erkenning en bescherming van kinder- en jongerenrechten. Eveneens binnen het jeugdstrafrecht is er een verschuiving te zien naar een meer participatieve aanpak. Ook binnen gedwongen jeugdhulp zoals jeugdreclassering benadrukt de wetgeving het belang van de inbreng van de jongere zelf. Desondanks voelen jongeren zich in de praktijk vaak onvoldoende gehoord en begrepen en worden zij onvoldoende betrokken bij belangrijke beslissingen in hun leven. Het verankeren van participatie in beleid en werkwijze speelt een cruciale rol in de mate waarin jongeren daadwerkelijk kunnen participeren binnen hun traject. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de mate waarin het recht op participatie wordt gewaarborgd in beleid en methodieken van de jeugdreclassering. Er is gebruik gemaakt van een kwalitatieve contentanalyse, waarbij beleidstukken van een gecertificeerde instelling en landelijke methodieken voor jeugdreclassering worden geanalyseerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van een codeerschema dat is ontwikkeld vanuit het concept van betekenisvolle participatie. Het ontbreken aan specifiek beleid voor de jeugdreclassering maakt dat er ook ten aanzien van participatie geen duidelijke richtlijnen zijn. Binnen de gebruikte methodieken is de dimensie ‘informerende’ het sterkst uitgewerkt. De andere twee dimensies laten echter zien dat de input van jongeren nog niet effectief wordt geïntegreerd in de uiteindelijke besluitvorming. Hierdoor blijft de betrokkenheid van jongeren vaak nog beperkt tot het verstrekken van informatie en het horen van hun mening, zonder dat hun stem daadwerkelijk invloed heeft op beslissingen binnen hun traject. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan een beter begrip van de huidige praktijk van jeugdreclassering en dienen als basis voor aanbevelingen ter versterking van de participatie van jongeren binnen hun justitiële maatregel. Dit onderzoek draagt bij aan de discussie over de rechten van het kind en de noodzaak van betekenisvolle participatie in gedwongen jeugdhulp. Bovendien biedt het praktische implicaties voor ontwikkeling van beleid en methodieken, waarin de stem van jongeren structureel en zichtbaar van invloed is op hun traject.

Trefwoorden: betekenisvolle participatie, participatie, gedwongen jeugdhulp, jeugdreclassering, rechten van het kind, jongeren, kwalitatief onderzoek, contentanalyse, beleid, methodiek.

Abstract

In recent decades, the Netherlands has undergone considerable development in the recognition and protection of children's and young people's rights. There is also a shift towards a more participatory approach within juvenile criminal law. Also within forced youth care such as juvenile probation, legislation emphasizes the importance of the input of the young person himself. Nevertheless, in practice, young people often feel insufficiently heard and understood and are insufficiently involved in important decisions in their lives. Embedding participation in policy and working methods plays a crucial role in the extent to which young people can actually participate in their trajectory. The aim of this research is to gain insight into the extent to which the right to participation is guaranteed in the policy and methodologies of the juvenile probation service. A qualitative content analysis was used, in which policy documents from a certified institution and national methodologies for juvenile probation are analysed. For this purpose, a coding scheme was used that was developed from the concept of meaningful participation. The lack of a specific policy for the juvenile probation service means that there are no clear guidelines with regard to participation. Within the methodologies used, the dimension of 'informing' is the most elaborate. However, the other two dimensions show that the input of young people is not yet effectively integrated into the final decision-making. As a result, the involvement of young people is often limited to providing information and hearing their opinions, without their voice actually influencing decisions within their trajectory. The results of this research can contribute to a better understanding of the current practice of juvenile probation and serve as a basis for recommendations to strengthen the participation of young people in their judicial measure. This research contributes to the discussion about the rights of the child and the need for meaningful participation in forced youth care. Moreover, it offers practical implications for the development of policy and methodologies, in which the voice of young people has a structural and visible influence on their trajectory.

Key words: meaningful participation, participation, forced youth care, youth probation, children's rights, young people, qualitative research, content analysis, policy, methodology.

Inleiding en theoretische verkenning

Het recht om gehoord te worden

In het begin van de 19^e eeuw ligt in Nederland de focus voornamelijk op het beschermen van jongeren en het ondersteunen van ouders in de opvoeding (Reynaert, 2016; Verhellen, 2000). Sinds de komst van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) in 1989 heeft hierin binnen de Nederlandse samenleving een verschuiving plaatsgevonden. Het IVRK wordt namelijk gezien als het belangrijkste document wat betreft de rechtspositie van minderjarigen (Rap et al., 2011). Vanaf dat moment komt het actief betrekken van jongeren prominent in beeld, ook wel participatie genoemd (Lundy, 2007; Reynaert, 2016; Verhellen, 2000).

Het IVRK stelt in artikel 12 dat minderjarigen, ongeacht hun leeftijd, recht hebben om hun mening te geven. In 2009 heeft het VN Comité inzake de Rechten van het Kind¹ General Comment No. 12 gepubliceerd. Het General Comment biedt nadere richtlijnen voor het effectief implementeren van artikel 12 van het IVRK en in het bijzonder hoe aan de mening van jongeren een passend belang wordt gehecht (Rap, 2017). Jongeren moeten actief worden betrokken bij beslissingen die hen raken, waarbij hun mening dient te worden meegewogen in het besluitvormingsproces (Comité inzake de Rechten van het Kind, 2009; Rap, 2017). Dit geldt ook voor jongeren die te maken krijgen met het jeugdstrafrecht.

Binnen het jeugdstrafrecht is het horen van jongeren van groot belang, aangezien daar voortdurend beslissingen worden genomen die het leven van jongeren beïnvloeden. Het betrekken van jongeren bij besluitvorming stelt hen in staat meer grip te ervaren op hun eigen leven (Horwath et al., 2012; Vis et al., 2011), wat hun gevoel van waardering vergroot (van Bijleveld et al., 2013; Bruning et al., 2020; Leeson, 2007) en een positief effect heeft op hun zelfvertrouwen (Bruning et al., 2020; Collins, 2016; Saywitz et al., 2010; Schofield, 2005; Vis et al., 2011). Daarnaast heeft het betrekken van jongeren een positieve invloed op hun ontwikkeling tot autonome, zelfstandige volwassenen die in staat zijn voor zichzelf op te komen (Lansdown & Centre, 2005; van Bijleveld et al., 2013). Bovenal willen jongeren actieve partners zijn in hun traject, waarin zij inspraak hebben en betrokken worden bij de verschillende stappen in het proces (Heaton et al., 2012; Naert et al., 2017a).

¹ Het VN-Kinderrechtencomité controleert de naleving van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en geeft aanbevelingen aan staten. Het behandelt klachten en werkt samen met diverse organisaties om kinderrechten wereldwijd te bevorderen.

Het meest recent gepubliceerde General Comment No. 24 (Comité inzake de Rechten van het Kind, 2019) biedt samen met het IVRK een houvast ten aanzien van de besluitvorming in het jeugdstrafrechtstelsel. Hierbij is het uitgangspunt dat jongeren binnen het strafrecht in de eerste plaats kinderen zijn, wiens fundamentele rechten gewaarborgd moeten worden (Brink & Mijnaars, 2020). Het General Comment No. 24 levert een bijdrage aan de verdere ontwikkeling van een rechtvaardig, effectief en kindgericht jeugdstrafrechtstelsel (Comité inzake de Rechten van het Kind, 2019). Aangezien jongeren en volwassenen fundamenteel verschillen in zowel hun fysieke als psychologische ontwikkeling, vereist dit een andere benadering wanneer zij de wet overtreden (Brink & Mijnaars, 2020). Het jeugdstrafrecht heeft om die reden een pedagogisch karakter (Kruissink & Verwers, 2002; Timmermans et al., 2010; van Angeren, 2017), waarbij beslissingen onder meer gericht zijn op de heropvoeding van de jongere en het stimuleren van hun ontwikkeling (van Angeren, 2017). In het Wetboek van Strafrecht (artikelen 77a tot en met 77hh) zijn daarvoor aparte regels vastgelegd met betrekking tot het opleggen van straffen aan jongeren van 12 tot 23 jaar.

Jeugdreclassering

Het recht om gehoord te worden is niet alleen een fundamenteel principe binnen het jeugdstrafrecht, maar geldt ook binnen een jeugdreclasseringsmaatregel. Jeugdreclassering valt onder jeugdbescherming en is een vorm van gedwongen jeugdhulp, waarbij pedagogische interventies binnen het strafrecht worden toegepast om recidive te voorkomen (Kruissink & Verwers, 2002; Timmermans et al., 2010; van Angeren, 2017) en de samenleving te beschermen tegen criminaliteit (van Nijntzen & Stevens, 2012). De uitvoering van jeugdreclassering wordt gedaan door gecertificeerde instellingen (GI's), die moeten voldoen aan kwaliteitseisen² van de overheid (Jeugdwet, 2014, art. 1.1 en 3.4).

Jongeren in de leeftijd tussen 12 en 23 jaar kunnen te maken krijgen met jeugdreclassering wanneer er een proces-verbaal tegen hen is opgemaakt voor het plegen van een delict, of bij het overtreden van de leerplicht (Leerplichtwet, 1969; Timmermans et al., 2010). De jeugdreclassering kan op diverse momenten in het strafproces betrokken raken bij een jongere, zoals na een veroordeling van een (kinder)rechter, door de rechter-commissaris in het geval van schorsing van voorlopige hechtenis, of na het verblijf in een justitiële

² In het normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering van het Ministerie van Veiligheid en Justitie staan normen geformuleerd waar de gecertificeerde instellingen aan moeten voldoen om jeugdreclassering uit te mogen voeren (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014).

jeugdinstelling (Jeugdzorg Nederland, 2020; Kruissink & Wevers, 2002). In sommige gevallen kan de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) ook vrijwillige jeugdreclassering inschakelen, bijvoorbeeld voorafgaande aan een strafzitting (Ministerie van Justitie, 2005; Kruissink & Wevers, 2002).

De jeugdreclassering wordt gekarakteriseerd door een spanningsveld tussen zorg en dwang (van Nijnatten & Stevens, 2012). Door actief naar jongeren te luisteren en hen bewust te maken van de beslissingen waar zij invloed op kunnen uitoefenen, kan worden gestreefd naar een evenwicht tussen zorg en dwang (Cashmore & Parkinson, 2009). Onderzoek toont aan dat jongeren meer profiteren van zorg wanneer de beslissingen in hun traject overeenkomen met hun eigen mening en visie (Beresford, 2008). Hoewel jongeren het belangrijk vinden dat hun stem wordt gehoord (Bruning et al., 2020; Cashmore, 2002; Fitzgerald & Graham, 2011), ervaren velen de interactie met de jeugdreclassering als corrigerend en controlerend, wat hen belemmert in het uiten van hun mening (van Nijnatten & Stevens, 2012). Ook professionals uiten hun ontevredenheid over de kwaliteit van de interactie met de jongeren (van Nijnatten & Stevens, 2012).

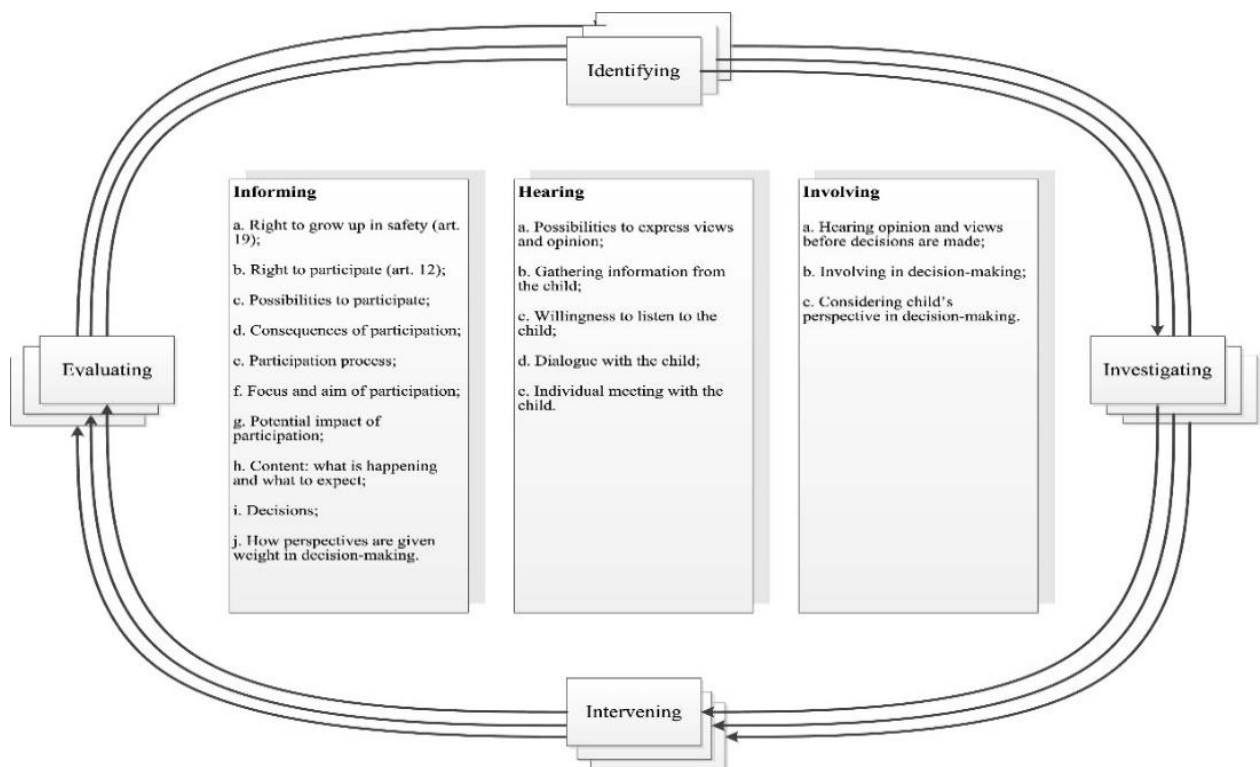
Betekenisvolle participatie

Het recht van jongeren om hun mening te geven, wordt in verschillende juridische standaarden en wetenschappelijke literatuur onder participatie geschaard (Lundy, 2007). Er heerst de nodige spraakverwarring omtrent participatie. Hart (1992) definieert jongerenparticipatie als een proces waarin volwassenen en jongeren gezamenlijk beslissingen nemen die van invloed zijn op iemand zijn individuele leven of op de gemeenschap waarin zij leven (Hart, 1992, p. 5). Volgens Dedding et al., (2013) zijn er twee gangbare interpretaties van het begrip participatie. Participatie kan zowel ‘deelname’ of ‘aanwezig zijn’ betekenen, maar ook het feit dat de perspectieven van alle betrokkenen invloed hebben op besluitvorming. Deze tweede interpretatie, ook wel aangeduid als betekenisvolle participatie, komt volgens Dedding et al., (2013) tot stand door middel van dialoog met betrokkenen in de context waarin zij zich bevinden. Deze vorm van participatie wordt gezien als een actieve betrokkenheid, met de mogelijkheid dat deze invloed heeft op beslissingen die genomen worden (Hart, 1992; Matthews et al., 1999). Wanneer beide interpretaties met elkaar verward worden, kan dit tot gevolg hebben dat er geen ruimte is voor de stem van de jongere of dat deze overruled wordt door volwassenen (Dedding et al., 2013).

In de loop der jaren zijn diverse theorieën en modellen ontwikkeld om participatie van jongeren te begrijpen en verbeteren (Hart, 1992; Lundy, 2007; Shier, 2001). Bouma et al., (2017) onderzochten betekenisvolle participatie van jongeren specifiek binnen de jeugdbescherming in Nederland. Zij ontwikkelden een model van betekenisvolle participatie, welke een handreiking zou kunnen zijn voor concrete richtlijnen en werkwijzen die in lijn zijn met kinderrechten en belangrijke aandachtspunten volgens jongeren zelf. Om betekenisvolle participatie beter te begrijpen, onderscheiden Bouma et al., (2017) drie belangrijke dimensies: (1) informeren, (2) horen en (3) betrekken van de jongere zodat hun perspectieven en belangen worden meegewogen in besluitvorming. Zij identificeren deze drie dimensies afzonderlijk van elkaar, zie figuur 1.

Figuur 1

Dimensies van betekenisvolle participatie

Noot. Overgenomen uit “Betekenisvolle participatie van kinderen in de jeugdbescherming: Inzicht in het concept en de verankering in het Nederlandse jeugdbeschermingsbeleid”, door H. Bouma et al., 2017.

Onder (1) *informeren* valt dat jongeren op de hoogte zijn van hun recht op veiligheid en participatie. Hieronder vallen tevens de redenen voor hun betrokkenheid, de processen die deze betrokkenheid ondersteunen, de mogelijkheden om deel te nemen, de focus en potentiële gevolgen van participatie, de genomen beslissingen en de mate waarin jongeren deze

beslissingen heeft beïnvloed. (2) *Horen* gaat over het ondersteunen van jongeren om hun mening te uiten door middel van individuele bijeenkomsten, kindvriendelijke dialoog, oprechte interesse en effectief luisteren. Bij (3) *betrokkenheid* gaat het om de rol van jongeren bij de besluitvorming, waarbij hun perspectieven gehoord en overwogen worden vóór de besluitvorming, zij het besluitvormingsproces begrijpen en overal bij betrokken worden (Bouma et al., 2017, 2018). Ten slotte dient participatie plaats te vinden gedurende het gehele proces (CRC, 2009, art. 12; Bouma et al., 2017; Dillon et al., 2015; IVRK, 1989).

Participatie van jongeren in de jeugdstrafzitting

De jeugdstrafzitting is een belangrijk onderdeel in het strafrechtproces en markeert in de meeste gevallen het startpunt voor de jeugdreclassering. Het fundamentele recht van een jongere op een eerlijk strafproces beslaat onder meer dat de jongere gehoord wordt ter zitting en hier zijn mening kan geven (IVRK, 1989, art. 12; Rap et al., 2011; Rap, 2023; Tyler, 2003). Wanneer jongeren participeren in het proces heeft dit een gunstige invloed op een eerlijke behandeling en besluitvorming binnen de strafzitting (Collins, 2016; Rap, 2023; Saywitz et al., 2010; Schofield, 2005; Tyler, 2003).

Een positieve sfeer en interactie tussen de jongere en betrokkenen binnen de rechtbank dragen bij in hoeverre jongeren het strafrechtstelsel als rechtvaardig ervaren (Greene et al., 2010). Wanneer zij het gevoel hebben eerlijk en rechtvaardig behandeld te worden door autoriteiten, kan dit leiden tot minder toekomstig delinquent gedrag (Fagan & Tyler, 2005; Kaasa e.a., 2018; Rap, 2023; Vidal et al., 2017). Wanneer jongeren participeren in het strafrechtproces, zullen zij eveneens beslissingen beter weten te accepteren (Cashmore, 2002; Rap et al., 2018b, 2023; Woolfson, 2009), zo ook het besluit van de rechter tot het opleggen van jeugdreclassering. De participatiemogelijkheden van jongeren worden aanzienlijk vergroot wanneer procedures worden afgestemd op hun leeftijd en ontwikkelingsniveau (Liefwaard, 2016; Liefwaard & Rap, 2018). Hierdoor begrijpen jongeren beter wat de juridische procedure inhoudt en wat de gevolgen hiervan voor hen betekenen (Rap, 2023).

Uit onderzoek blijkt echter dat er nog de nodige winst te behalen valt binnen het Nederlandse jeugdstrafrechtproces (Rap, 2023). Jongeren ervaren niet uitsluitend positieve gevoelens over hun participatie tijdens de jeugdstrafzitting (Bell, 2002; Cashmore, 2002; Rap, 2021; Rap et al., 2011). Jongeren snappen vaak weinig van vakjargon tijdens de strafzitting (Plotnikoff et al., 2002; Rap et al., 2011; Ten Brummelaar et al., 2017), waardoor

zij moeite hebben met het accepteren van de beslissing (Rap, 2023). Hierdoor weten zij vaak niet hoe hun straf berekend is en wat deze precies inhoudt (Eggermont, 1997). Daarnaast ervaren jongeren zichzelf vaak niet als actieve deelnemer aan hun zitting (Plotnikoff et al., 2002). Ondanks dat zij de gelegenheid krijgen om te spreken, hebben zij vaak het gevoel dat zij hun verhaal onvoldoende hebben kunnen vertellen (Rap, 2023). De rechtbank kan bovendien een intimiderende en formele sfeer uitstralen, wat het voor jongeren moeilijk maakt om zich vrij te uiten (Kennan et al., 2018; Rap, 2021; Rap, 2023; Rap et al., 2011). Ook het gebrek aan informatie en voorbereiding over het proces belemmeren jongeren vaak in het uiten en handelen naar hun mening (Kennan et al., 2018; Rap, et al., 2011; Rap, 2023).

Participatie en de rol van de professional

Om participatie plaats te laten vinden binnen een gedwongen kader zijn jongeren grotendeels afhankelijk van andere volwassenen en professionals (Kennan et al., 2018). Er wordt aangenomen dat zij het perspectief van jongeren kunnen vertegenwoordigen, maar het is vaak onduidelijk hoe zij dit perspectief met de jongere hebben besproken (Lauwers et al., 2013). Daarbij bevestigen professionals dat jongeren ook niet altijd worden geconsulteerd (Bruning et al., 2020), waardoor er een belangrijk stuk aan relevante informatie buiten beeld blijft (Vis et al., 2011). Wanneer jongeren echter niet betrokken worden bij belangrijke beslissingen in hun leven, kunnen zij zich gefrustreerd en machteloos voelen (Leeson, 2007; Winter, 2010). Dit kan leiden tot gevoelens van onmacht, kwaadheid en het verlies van betrokkenheid, of zelfs non-participatie van de jongere ten aanzien van de geboden zorg (Parker et al., 2011; Roose et al., 2009).

De relatie tussen de professional en de jongere is essentieel voor het mogelijk maken van betekenisvolle participatie van jongeren binnen het gedwongen kader (Archard & Skivenes, 2009; Cossar et al., 2011; McCarthy, 2016; van Yperen et al., 2010). Het levert dan ook betere zorg op voor jongeren wanneer de vormgeving van het zorgtraject in samenspraak tot stand komt (Bekaert et al., 2021; Beresford et al., 2008; Metselaar et al., 2015; Polvere, 2014; van Bijleveld et al., 2020). Voor professionals die direct met jongeren werken is het daarom van belang te investeren in de relatie met de jongere, aangezien een positieve relatie hen faciliteert om te participeren in hun traject (Cossar et al., 2011; van Bijleveld et al., 2013; van Bijleveld et al., 2014). Een frequent contact tussen de jongere en de professional kan hieraan bijdragen (Archard & Skivenes, 2009), aangezien dit het vertrouwen van jongeren bevordert (Bekaert et al., 2021; van Bijleveld et al., 2020).

In het contact met de professional voelen jongeren zich desondanks vaker passief en ervaren ze zichzelf als iemand met een probleem, in plaats van als een gelijkwaardige gesprekspartner of “probleemoplosser” (Lauwers et al., 2013; Naert et al., 2017a; van Nijnatten & Stevens, 2012). Participatie van jongeren wordt door de professional veelal gezien als een attitude die gekenmerkt wordt door respect, openheid en aandacht, terwijl dit niet betekent dat jongeren zich dan ook gehoord voelen (Gallagher et al., 2012; Gunn, 2008; McLeod, 2006; McLeod 2007). Ook wanneer jongeren beslissingen van de professional respecteren en hun medewerking verlenen aan de uitvoering hiervan, wordt dit door de professional gezien als “betekenisvolle” participatie van de jongere (Archard & Skivenes, 2009; Bruning et al, 2016; Cashmore, 2002; Rap et al., 2018a; Roose et al., 2009; Woolfson, 2009). Deze zienswijze van professionals leidt mogelijk enkel tot het meewegen van de mening van de jongere, zover deze overeenkomt met de mening van de professional en waarin tegenstrijdige meningen worden gediskwalificeerd of genegeerd (Buckley et al., 2010; Featherstone & Fraser, 2012; Lauwers et al., 2013; Roose et al., 2009). De visie of mening van de jongere wordt dan vaak teruggebracht op een beschrijving van gedrag of karakter (Lauwers et al., 2013; Gallagher et al., 2012; Gunn, 2008; McLeod, 2006; McLeod, 2007).

Participatie in beleid en methodieken

De rol van de jeugdreclasserder blijkt cruciaal in het stimuleren en faciliteren van participatie van jongeren. Hoe zaken in beleid en methoden zijn ingericht, heeft direct invloed op het contact tussen de jeugdreclasserder en de jongere. Deze context bepaalt onder andere in welke mate betekenisvolle participatie voor jongeren mogelijk is, aangezien beleid en werkwijzen richting geven aan de onderlinge interactie (Bouma et al., 2017). Om effectieve participatie te waarborgen blijkt het echter noodzakelijk dat er professionele standaarden, protocollen en werkwijzen zijn opgesteld waarbij expliciet rekening wordt gehouden met de voorwaarden die voortvloeien uit het IVRK (Rap et al., 2018b). Dit is niet alleen van belang voor de naleving van het IVRK (1989), maar ook om jongeren daadwerkelijk in staat te stellen betekenisvol te kunnen participeren binnen een gedwongen jeugdhulptraject zoals jeugdreclassering (Archard & Skivenes, 2009; Bruning et al, 2016; Cashmore, 2002; Rap et al., 2018a; Roose et al., 2009; Woolfson, 2009). Echter, binnen het Nederlandse jeugdbeschermingsbeleid is dit nog onvoldoende verankerd (Bouma et al., 2017). Door het gebrek aan duidelijke en concrete richtlijnen (Bouma et al., 2018), is participatie van jongeren nog vaak afhankelijk van de professional (Archard & Skivenes, 2009; Kriz & Roundtree-Swain, 2017; Morris et al., 2013, van Bijleveld et al., 2014).

Hoewel het bestaan van kinderrechten formeel wordt erkend door de samenleving, blijkt de realisatie hiervan in de praktijk niet vanzelfsprekend (Todres & Diaz, 2017). Jongeren ervaren teleurstelling ten aanzien van participatie en voelen zich onvoldoende betrokken bij belangrijke beslissingen in hun leven (Arad-Davidzon & Benbenishty, 2008; Naert et al., 2017b; Rap et al., 2018a, Rap et al., 2018b; ten Brummelaar et al., 2017; van Bijleveld et al., 2013; van Bijleveld et al., 2020). In de analyse van participatiemogelijkheden binnen de jeugdbescherming blijkt het eveneens onduidelijk hoe jongeren effectief betrokken worden in hun traject (Bruning et al., 2016) en ervaren zij daarnaast onvoldoende kansen ten aanzien van besluitvormingsprocessen (van Bijleveld et al., 2014). Recent onderzoek van de Inspectie Gezondheid Jeugd (IGJ, 2023) bevestigt deze resultaten. In Nederland blijkt dan ook winst te behalen op het gebied van voorlichting over algemene rechten van jongeren en hun mogelijkheden tot participatie binnen een gedwongen jeugdhulptraject (Bouma et al., 2018; Bruning et al., 2016; IGJ, 2023; van Bijleveld et al., 2014).

Het doel van huidig onderzoek is om zicht te krijgen op betekenisvolle participatie binnen de jeugdreclassering, aan de hand van het model van Bouma et al., (2017). Naar aanleiding van de omschreven probleemanalyse kan de volgende onderzoeksvraag worden geformuleerd: *‘Op welke manier wordt participatie van jongeren binnen een jeugdreclasseringsmaatregel gewaarborgd in beleid en methodieken?’* Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, is deze onderverdeeld in twee deelvragen. Deze luiden als volgt:

1. Hoe is jongerenparticipatie binnen de jeugdreclassering uiteen gezet in het beleid van de GI die verantwoordelijk is voor de uitvoering van deze maatregel?
2. Hoe wordt jongerenparticipatie gewaarborgd binnen de landelijke methodieken van de jeugdreclassering?

Methode

Design

Dit onderzoek heeft een kwalitatief onderzoeksdesign (Flick, 2019; van Zwieten, 2007) en geeft de mogelijkheid om inzicht te krijgen in betekenisvolle participatie van jongeren binnen de jeugdreclassering. Ter beantwoording van de gestelde onderzoeksvraag zal er gebruik gemaakt worden van een *Directed Content Analyse* (DCA) als methodologische benadering om de gegevens te analyseren. Deze DCA start met een

deductieve aanpak en combineert dit met een inductieve strategie (Hsieh & Shannon, 2005). Er wordt gebruik gemaakt van bestaande theorieën en concepten vanuit het model van betekenisvolle participatie van Bouma et al., (2017), te weten horen, informeren en betrekken. Aan de hand van dit model worden de beleidsdocumenten van de GI en de momenteel gehanteerde methodieken geanalyseerd om eventueel specifieke patronen te identificeren (Potter & Levine-Donnerstein, 1999; van Staa & de Vries, 2014). Daarnaast zal de analyse mogelijk aanleiding geven tot nadere nuancering of verfijning van de theoretische concepten ten aanzien van participatie van jongeren binnen het gedwongen kader van de jeugdreclassering (van Staa & de Vries, 2014). Door een deductieve en inductieve aanpak te combineren zullen er nieuwe wetenschappelijke inzichten ontstaan, welke leiden tot verantwoorde aanbevelingen voor GI's die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van jeugdreclassering (de Boer, 2016).

Populatie en steekproef

Om inzicht te krijgen in betekenisvolle participatie binnen de context van een jeugdreclasseringsmaatregel is door middel van een selecte, doelgerichte steekproef (Flick, 2019; van Zwieten, 2007) gekeken welke GI's in de provincies Groningen/Drenthe verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van jeugdreclassering. Van deze drie GI's is op basis van een gemak steekproef (Flick, 2019) een GI benaderd voor deelname aan het onderzoek. Er is een afspraak tot stand gekomen met de manager kwaliteit en beleid (communicatie met GI op 2 april 2024), waarin de GI zich bereid stelt zijn medewerking te verlenen aan dit onderzoek. In verband met herleidbaarheid is mondeling overeengekomen dat de GI en de geleverde beleidsdocumenten geanonimiseerd worden. Vanwege deze herleidbaarheid is verdere informatie over de GI en de selectie van deze GI voor het onderzoek niet opgenomen, maar is op verzoek opvraagbaar bij de onderzoeker.

Selectieproces en procedure

De DCA kent drie fasen: (1) voorbereiding, (2) organisatie en (3) rapportage (Elo & Kyngäs, 2008; Kibiswa & Naupess, 2019). De voorbereidingsfase bestaat in deze uiteenzetting uit het verzamelen van geschikte gegevens voor inhoudsanalyse, een selectie van de documenten en het betekenis geven aan de gegevens (Bengtsson, 1996). In samenspraak met de GI heeft de selectie van de beleidstukken en documenten plaatsgevonden op basis van relevantie voor het werkproces van de jeugdreclassering (Bowen, 2009). Beleidstukken gericht op het vakgebied van jeugdbescherming zijn buiten beschouwing

gelaten. De onderzoeker heeft de vier ontvangen beleidsdocumenten van de GI (ontvangen op 23 april 2024) en de methodieken van de jeugdreclassering zorgvuldig doorgelezen en beoordeeld op relevantie en inhoud (Bowen, 2009). De documenten die niet geschikt blijken te zijn worden uitgesloten van het onderzoek.

Sinds de invoering van de Jeugdwet in 2015 wordt benadrukt dat jongeren geïnformeerd en gehoord moeten worden en regie moeten hebben over hun eigen leven. Gezien het expliciet opnemen van het participatierecht van jongeren in de Jeugdwet (2014), is de verwachting van organisaties en professionals dat zij vanaf de invoering van deze wet dit recht van jongeren hebben opgenomen in hun beleid, richtlijnen en werkwijze. Hierdoor worden alleen beleidstukken die specifiek betrekking hebben op de jeugdreclassering en niet ouder zijn dan 2015 meegenomen in de analyse.

Er is door de GI gericht verwezen naar de methodieken waar de jeugdreclassering op dit moment mee werkt, welke een realistisch beeld geven ten aanzien van jongerenparticipatie binnen een jeugdreclasseringsmaatregel. In deze analyse worden de volgende twee methodieken meegenomen: (1) 'De jongere aanspreken', Handboek Methode Jeugdreclassering (hierna Handboek) (Adviesbureau Van Montfoort et al., 2005) en (2) Praktijkgids 'Jeugdreclassering 2.0 – op weg naar succes' (hierna JR2.0) (Kea et al., 2017).

Op dit moment wordt er door 13 Nederlandse GI's gewerkt aan een doorontwikkeling van de bestaande methodieken van de jeugdreclassering. Deze inhoudelijke ontwikkeling heet 'Jeugdreclassering in Verbinding' (hierna JRiV) en wordt naar verwachting eind 2024 landelijk geïmplementeerd bij alle GI's in Nederland. JRiV zal een aantal vernieuwende elementen bevatten ten aanzien van de huidige methodieken van de Jeugdreclassering, maar er zal ook een gedeelte behouden worden vanuit de huidige manier van werken (William Schrikker Jeugdbescherming & Jeugdreclassering, 2023). Aangezien JRiV op dit moment nog niet landelijk geïmplementeerd is, zal deze methodiek niet worden meegenomen in de analyse. De Intensieve Traject Begeleiding (ITB)³ varianten van de jeugdreclassering zullen in de nieuwe doorontwikkeling JRiV geen aparte methodiek meer vormen, waardoor ervoor gekozen is ook de ITB methodebeschrijvingen binnen deze analyse niet mee te nemen.

³ Er zijn twee varianten: ITB Harde Kern en ITB Criem. ITB Harde wordt opgelegd als alternatief voor detentie. ITB Criem wordt opgelegd aan jongeren met een migratie achtergrond waarbij integratieproblematiek gerelateerd is aan delict gedrag. Beide intensieve varianten zijn geschikt voor jongeren die problemen hebben op meerdere levensgebieden (Bijl et al., 2005).

Analyse

Wegens beperkte beschikbaarheid van licenties op de Rijksuniversiteit Groningen kon de onderzoeker geen gebruik maken van het data-analyse programma Atlas-ti (communicatie met CIT Servicedesk op 13 mei 2024), waardoor er besloten is over te gaan tot een handmatige analyse. Braun en Clarke (2006), experts op het gebied van reflexieve thematische analyses, geven de voorkeur aan het handmatig coderen, aangezien dit bijdraagt aan een rijkere en meer genuanceerde interpretatie van gegevens. De documenten worden in Microsoft Word gecodeerd, middels opmerkingen in de kantlijn. De opmerkingen worden vervolgens geëxporteerd naar Microsoft Excel, waar op thema of code gefilterd kan worden voor een zorgvuldige analyse van de resultaten.

Ter voorbereiding van de analyse is een codeerschema ontwikkeld zoals in tabel 1. De drie dimensies (1) informeren, (2) horen en (3) betrekken zijn gebruikt als coderingsrichtlijnen ten behoeve van de DCA (Potter & Levine-Donnerstein, 1999).

Tabel 1

Voorbeeld codeerschema

Thema's	Hoofdcodes	Sub codes	Beschrijving	Voorbeeld
1. Informeren	1.1 Begrijpelijkheid van informatie	1.1.1 Taalgebruik	Beschrijvingen dat informatie op een heldere en begrijpelijke manier aan de jongere wordt overgebracht door bijvoorbeeld het gebruik van eenvoudige taal.	<i>“Ik sluit aan bij de taal van de jongere en zijn netwerk en vermijd het gebruik van negatieve labels.”</i>
3. Betrekken	3.3 Ondersteuning bij participatie	3.3.1 Ondersteuning door professionals	Richtlijnen hoe professionals jongeren kunnen ondersteunen en begeleiden bij het actief deelnemen aan hun traject en besluitvorming, door bijvoorbeeld ondersteuning te bieden wanneer de jongere hulp vraagt of belemmeringen wegnemen.	<i>“Als de jongere verhuist, dan bevordert hij niet alleen dat er vrienden zijn om te helpen, maar hij helpt zelf ook mee.”</i>

Deze drie dimensies vormen de hoofdthema's en zijn nader geïdentificeerd op inhoud volgens het deductieve principe (Hsieh & Shannon, 2005; Mayring, 2000; Polit & Beck, 2012). De documenten zijn zorgvuldig gelezen en de teksten die de drie dimensies van betekenisvolle participatie lijken te vertegenwoordigen zijn gemarkeerd en ondergebracht onder de drie thema's volgens het principe van deductief coderen (Hsieh & Shannon, 2005). Alle thema's zijn opgesplitst in hoofd- en sub codes die meer details bevatten.

Er is gekozen om het overlappen van codering toe te staan, aangezien dit de rijkdom van gegevens in hun context weerspiegelt (Hsieh & Shannon, 2005). Tekstfragmenten die onder meerdere thema's vallen, hebben meerdere codes toegewezen gekregen zonder de inhoud op te splitsen. Als er bijvoorbeeld genoemd wordt dat “de jeugdreclasseerder aansluit bij de taal van de jongere en zijn netwerk en negatieve labels vermijdt”, dan valt dit passage zowel onder de sub code “taalgebruik”, als onder “betrekken van het netwerk”, als onder “ondersteuning door professionals”.

Het codeerschema is voorafgaand de analyse getest op de samenvatting van het Handboek (pp. 10-19). Naar aanleiding hiervan zijn enkele codes aangescherpt. Zo zijn sub code 2.1.2 “actieve betrokkenheid van professionals” en sub code 3.3.1 “ondersteuning door professionals” aangescherpt om ze beter van elkaar te kunnen onderscheiden. Relevante tekstfragmenten die niet kunnen worden gecategoriseerd met de oorspronkelijke thema's, zijn apart gezet onder code “0” (Hsieh & Shannon, 2005; van Staa & de Vries, 2014). Op basis van de principes van een inductieve inhoudsanalyse zijn aspecten die niet onder de drie dimensies konden worden gecategoriseerd, gebruikt om nieuwe concepten te creëren (Elo & Kyngäs, 2008). Zo is de sub code “betrekken van diverse doelgroepen” toegevoegd aan het codeerschema.

Tijdens het coderen bleek er veel overlap te zijn tussen de sub codes 2.1.2 “actieve betrokkenheid van professionals” en 2.3.1 “begeleiding bij inspraak”, waardoor onduidelijkheid ontstond in het analyseren van de resultaten. Daarom is ervoor gekozen om deze sub codes samen te voegen onder de hoofdcodes 2.3 “Ondersteunen van jongeren bij het geven van hun mening”. In Microsoft Excel is middels de optie ‘zoeken en vervangen’ de code 2.1.2 (actieve betrokkenheid van professionals) vervangen door code 2.3.1 (begeleiding bij inspraak). Hierdoor is een nieuwe sub code ontstaan onder 2.3.1: “actieve/directe betrokkenheid en begeleiding van professionals”. Het volledige codeerschema is terug te vinden in bijlage 1.

Aansluitend wordt er in de rapportagefase (Elo & Kyngäs, 2008; Kibiswa & Naupess, 2019) een kwalitatieve beschouwing gegeven van de resultaten. Dit wordt gedaan aan de hand van de drie dimensies van betekenisvolle participatie van Bouma et al., (2017) en de eventuele nieuwe thema's (van Staa & de Vries, 2014). Aangezien JR2.0 een doorontwikkeling is op het Handboek en zij door elkaar gebruikt worden in de praktijk, zullen de resultaten uit beide documenten gepresenteerd worden als één geheel.

Kwaliteitswaarborging en ethische verantwoording

De wetenschappelijke integriteit wordt gewaarborgd door te voldoen aan de vijf principes vanuit de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit (2018): eerlijkheid, zorgvuldigheid, transparantie, onafhankelijkheid en verantwoordelijkheid (Vsnu, 2018). De kwalitatieve onderzoeksvraag is open geformuleerd (Boeije & Bleijenbergh, 2019) om flexibiliteit en ruimte te bieden voor nieuwe inzichten, wat de diepgang van deze analyse ten goede komt (Hsieh & Shannon, 2005). Er is zorgvuldig afgewogen in welke mate de bestaande theorie gebruikt gaat worden, door vooraf een duidelijk theoretisch kader te construeren (Maxwell, 2012; Creswell, 2009). Het analyseren aan de hand van een reeds bestaand theoretisch kader verhoogd de betrouwbaarheid van het onderzoek (Hsieh & Shannon, 2005). Daarnaast is het coderingschema simpel gehouden, aangezien complexe coderingsschema's de kans vergroten op codeerfouten (Campbell et al., 2013).

Om de betrouwbaarheid van de dataverzameling te kunnen verifiëren worden er nauwkeurige details verstrekt over de steekproefmethode, hoe beslissingen hierin tot stand zijn gekomen, evenals een beschrijving van enige context van de geselecteerde documenten (Bengtsson, 2016). Aangezien de uiteindelijke analyse gebaseerd is op de landelijk gebruikte methodieken, is de generaliseerbaarheid van dit onderzoek hoog (Flick, 2019). De methodieken van de jeugdreclassering zijn vrij toegankelijk via internet en omvatten teksten die zonder tussenkomst van de onderzoeker zijn verzameld (van Zwieten, 2007). Hierdoor is de data nauwkeurig en kan de dataverzameling worden herhaald, aangezien andere onderzoekers dezelfde documenten kunnen analyseren.

Binnen kwalitatief onderzoek wordt de interpretatie van data subjectief beïnvloed door bijvoorbeeld (werk)ervaring, normen en waarden (Braun et al., 2020). Daarom is tijdens het onderzoek rekening gehouden met aanwezige voorkennis, om eventuele vooroordelen en de eigen invloed van de onderzoeker te minimaliseren (Elo et al., 2014; Long & Johnson, 2000). De onderzoeker is flexibel in het onderzoeksproces (Charmaz, 2006) en kijkt kritisch

naar bestaande theorieën (Kelle, 2005). Het hebben van opgebouwde kennis van het onderwerp kan namelijk ook een voordeel zijn (Bengtsson, 1996; Campbell et al., 2013), zolang dit de interpretatie van de resultaten niet beïnvloed (Bengtsson, 1996). Gedurende het interpretatieproces wordt geprobeerd om zo trouw mogelijk te blijven aan de data, om een zo waarheidsgetrouw mogelijke weergave van de bevindingen te presenteren (Bengtsson, 2016). Dit draagt bij aan de betrouwbaarheid van het onderzoek.

De geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van dit onderzoek worden nagestreefd door bevindingen te documenteren die ondersteund worden met letterlijke citaten uit de methodieken Handboek en JR2.0. Dit helpt om duidelijk te maken dat de bevindingen niet enkel gebaseerd zijn op eigen interpretaties en veronderstellingen, wat de transparantie en onderbouwing van de resultaten versterkt (Polit & Beck, 2012). Tot slot is het gehele proces van het onderzoek zorgvuldig in kaart gebracht, zodat beslissingen in het onderzoek navolgbaar zijn (Attride-Stirling, 2001; Graneheim et al., 2017).

Resultaten

Beleidsdocumenten GI

De vier ontvangen beleidsdocumenten van de GI hebben betrekking op het werkproces van de jeugdreclassering. Deze zijn schematisch weergegeven in tabel 2. Echter, na analyse zijn deze beleidsdocumenten op basis van de inhoud niet geschikt bevonden en uitgesloten voor dit onderzoek. De analyse zal zich dan ook richten op de twee methodieken: Handboek en JR2.0.

Tabel 2

Overzicht beleidsdocumenten GI

Titel beleidsdocument	Inhoudelijke omschrijving
1. Vragenlijst Jeugdreclassering	Inventarisatie-instrument: vragenlijst die kan worden afgenomen bij medewerkers. De uitkomsten geven inzicht in hoeverre er binnen een casus conform JR2.0 is gewerkt.
2. Tijdlijn: Aanhouding tot aan de zitting	Schematisch overzicht over juridische termijnen en procedures binnen het jeugdstrafrecht in de verschillende fases van jeugdreclassering.
3. Model integer handelen	Introductie van een stappenplan op basis van het normenkader. Een viertal stappen worden genoemd: (1) Methodisch werken.

	(2) Sturing van de organisatie op methodisch werken. (3) Evaluatie van de werkwijze op effectiviteit. (4) Actief zijn op het gebied van innovatie. Dit document bevat geen verdere inhoudelijke informatie.
4. Klachtenregeling	Conceptversie van de klachtenregeling. Dit document is nog in ontwikkeling en geeft geen representatief beeld van de huidige situatie.

Methodieken

Het Handboek en de praktijkgids JR2.0 zijn de twee methodieken die zijn geselecteerd voor de analyse, aangezien deze de basis vormen van de werkwijze van de jeugdreclassering. Deze methodieken spelen dan ook een belangrijke rol in hoeverre jongerenparticipatie doorwerkt in de praktijk. Er is sprake van een cyclisch werkproces binnen de jeugdreclassering, zoals geïllustreerd in figuur 2, waarbij herhaaldelijk verschillende fases worden doorlopen met de jongere en zijn netwerk.

Figuur 2

Cyclisch werkproces van de jeugdreclassering

Beide methodieken beschrijven dat de genoemde technieken, tools en werkwijzen in elke fase van de begeleiding ingezet kunnen worden, maar dat de jeugdreclasserder hierin leidend is. JR2.0 stelt expliciet dat wanneer de methodiek te voorschrijvend is, dit ten koste gaat van het leveren van maatwerk aan jongeren. De resultaten zullen in dit hoofdstuk beschreven worden aan de hand van de drie dimensies van betekenisvolle participatie van Bouma et al., (2017): (1) informeren, (2) horen en (3) betrekken.

Informereren

Begrijpelijkheid van informatie

In de methodieken wordt weinig expliciet gewezen op het gebruik van begrijpelijke of eenvoudige taal. Er wordt voornamelijk beschreven dat het traject “helder en duidelijk” moet te zijn voor de jongere, waaronder geschreven documenten zoals brieven of het Plan van Aanpak⁴. Beide methodieken stellen dat de taal dient aan te sluiten bij de jongere en zijn netwerk, deze begrijpelijk dient te zijn voor de jongere en gericht moet zijn op diens krachten en mogelijkheden. Om het belang van taal kracht bij te zetten wordt de volgende illustratie in JR2.0 gebruikt:

Ik gebruik taal gericht op krachten en mogelijkheden, niet op problemen en gebreken. Ik sluit aan bij de taal van de jongere en zijn netwerk en vermijd het gebruik van negatieve labels. In mijn benadering ben ik gericht op het hele systeem (Kea et al., 2017, p. 4).

De informatie dient volgens beide methodieken verhelderd te worden door het geven van instructies, waarin de informatie/instructie in kleinere onderdelen wordt gepresenteerd. Zo stelt het Handboek dat bepaalde onderdelen gedetailleerd uitgelegd of besproken moeten worden, zoals de strafzitting of het Plan van Aanpak. Jongeren weten op deze manier wat het doel is van de activiteit en wat er van hen wordt verwacht. Daarnaast reiken beide methodieken meerdere tools aan om zaken op een gestructureerde en heldere manier te bespreken, ordenen en analyseren. Voorbeelden hiervan zijn de 3 Kolommen (bijlage 2), het genogram/sociogram, veiligheidscirkels, het Woord- en Beeldverhaal⁵ of het schrijven van een brief met belangrijke informatie of afspraken. Het Handboek noemt eveneens dat het helpend kan zijn om een gespreksvolgorde of agenda te benoemen.

Volledigheid en tijdigheid van de informatie

Zowel het Handboek als JR2.0 hechten veel waarde aan het volledig en tijdig informeren van de jongere, alsook andere betrokkenen. Ook stellen zij beiden dat de jongere zo vroeg mogelijk in het proces uitleg dient te krijgen over onder andere het juridische kader, het verloop (ook wel ‘het draaiboek’) van de maatregel, vertrouwelijkheid, het inwinnen/verstrekken van informatie, de rol van de jeugdreclasseerder, de verwachtingen van

⁴ Het Plan van Aanpak wordt op verschillende wijzen omschreven binnen het Handboek en JR2.0. Andere termen die hiervoor gebruikt worden binnen de methodieken zijn “ik-plan”, “routekaart” en “succesplan”. Binnen de analyse wordt Plan van Aanpak aangehouden.

⁵ Het Woord- en Beeldverhaal is een persoonlijk verhaal, bestaande uit begrijpelijke tekst en duidelijke beelden (ZonMw, z.d.)

de jongere en diens rechten en plichten. Aanvullend geeft het Handboek regelmatig aan *wanneer* de jongere *welke* informatie dient te ontvangen:

Informatie geven is het **eerste agendapunt** bij het eerste contact. Na een kennismaking om te ontdooien (...) geeft de jeugdreclasseerder als eerste de jongere *uitleg* over de jeugdreclassering (Adviesbureau Van Montfoort, 2005, p. 57).

Jongeren dienen bij aanvang van de maatregel precies te weten wat wel en wat niet onderhandelbaar is en wat de gevolgen zijn bij het niet nakomen van afspraken, aldus het Handboek. Hierbij dienen in de verschillende fases instructies te worden gegeven aan jongeren wat hierin wordt verwacht van hen. Beide methodieken stellen dat het Plan van Aanpak een aanzienlijke informatieve functie heeft, welke de jongere en andere betrokkenen voorziet van belangrijke informatie over het proces, doelen en verantwoordelijkheden. In beide methodieken wordt echter niet expliciet vermeld dat jongeren geïnformeerd dienen te worden over de manier waarop zij invloed uitoefenen op besluitvorming.

Toegankelijkheid van informatie

Om informatie toegankelijk te maken voor alle doelgroepen worden er binnen beide methodieken diverse handreikingen gedaan hoe informatie kan worden aangepast op leeftijd of ontwikkelingsniveau. Zo geven beide suggesties voor het visualiseren van informatie. Het Handboek doet onder meer de suggestie om bij het bespreken van de juridische kaders twee vlakken op papier te tekenen zoals in bijlage 3, om visueel te maken wat onderhandelbaar is. Tevens kan volgens het Handboek gebruik gemaakt worden van een gele- of rode kaart, wanneer een jongere zich niet aan afspraken/aanwijzingen heeft gehouden. JR2.0 doet andere suggesties, bijvoorbeeld het ondersteunen van informatie over de jeugdreclassering met foldermateriaal of het uitreiken van een certificaat bij het behalen van doelen. Ook de eerder genoemde tools, zoals de 3 Kolommen en het Woord-Beeldverhaal, kunnen gebruikt worden om informatie visueel te maken.

Zowel binnen het Handboek als JR2.0 wordt aandacht geschonken aan de LVG-groep⁶ (hierna LVB). Het Handboek beschrijft dat er in de benadering van deze doelgroep rekening dient te worden gehouden met de leerstijl en er gebruik gemaakt moet worden van simpele woorden, korte zinnen en concrete voorbeelden. Tevens stelt het Handboek dat het herhalen

⁶ De letters LVG staan voor licht verstandelijk gehandicapt. Tegenwoordig wordt dit LVB, licht verstandelijk beperkt, genoemd. LVB uit zich in een IQ-score tussen de 50-70 en in een beperking in adaptieve vaardigheden. In Nederland kunnen ook mensen met een IQ-score tussen de 70-85 die voldoen aan bepaalde criteria gebruik maken van de zorg voor mensen met LVB (Landelijk Kenniscentrum LVB, 2024).

van informatie, afspraken of instructies door de jongere kan leiden tot verbale zelfinstructie ⁷. In tegenstelling tot het Handboek geeft JR2.0 geen concrete voorbeelden, maar wordt geschiktheid voor de LVB-doelgroep expliciet aangegeven bij diverse onderdelen.

Beide methodieken bieden nauwelijks specifieke richtlijnen hoe er rekening dient te worden gehouden met jongeren met een migratieachtergrond. JR2.0 wekt de suggestie dat het bieden van maatwerk voldoende tegemoetkomt aan de specifieke behoeften van deze doelgroep, terwijl het Handboek hiervoor wel enkele richtlijnen biedt. Deze beschrijft dat het informeren van jongeren met een migratieachtergrond vraagt om aanpassingen van de jeugdreclasseerder in benadering, toon en houding. Informatie kan worden opgeknipt in logische, korte onderwerpen waarvan naderhand wordt gevraagd of de jongere deze wil samenvatten of herhalen. Eenmaal wordt er in het Handboek op pagina 76 gesproken over het inzetten van een tolk, wanneer jongeren de Nederlandse taal onvoldoende beheersen.

Horen

Inspraakmogelijkheden voor jongeren

Beide methodieken achten het van belang dat de jongere op verschillende momenten in de begeleiding wordt gevraagd om zijn mening of visie kenbaar te maken. Volgens JR2.0 kan dit bijvoorbeeld door elk contactmoment te starten met het stellen van een (casus specifieke) schaalvraag, zodat de jeugdreclasseerder een helder en gedetailleerd onderbouwd oordeel heeft van de jongere. Het expliciet uitvragen van de mening of visie van de jongere dient volgens het Handboek ook te worden gedaan bij onder andere de uitleg van het juridische kader of wanneer er zorg is ingezet. Ten aanzien van het Plan van Aanpak achten beide methodieken het van groot belang dat de mening van de jongere uitgevraagd wordt. Het Handboek zegt hierover het volgende:

De jongere krijgt tijdens en na afloop van de uitvoering van elk onderdeel van het Plan van Aanpak de gelegenheid zijn mening over (aspecten van) dat onderdeel naar voren te brengen (Adviesbureau Van Montfoort et al., 2005, p. 86).

Bij het formuleren van de doelen dient volgens beide methodieken de ruimte geboden te worden aan jongeren voor discussie en onderhandeling. Het Handboek stelt dat ook bij de delictbespreking de jongere gevraagd moet worden om zijn verhaal te doen om zo

⁷ Verbale zelfinstructie is een belangrijk middel voor LVG-jongeren om concrete voorbeelden ook in daarop lijkende situaties, zonder aanwezigheid van de jeugdreclasseerder, toe te passen (generalisatie) (Adviesbureau Van Montfoort et al., 2005).

zicht te krijgen op de motieven, planning, herhaling, reacties van de omgeving, alsook de mening en visie van de jongere op de straf. Dit kan volgens JR2.0 gedaan worden aan de hand van de Justitie-schaalvraag of de tool Klaar Mee⁸. Voordat rapportages daadwerkelijk verstuurd worden naar derden, stelt het Handboek dat een jongere deze altijd eerst mag inzien en hier zijn commentaar op mag geven.

Verwerking en terugkoppeling van input

Het Handboek stelt dat de jeugdreclassering in essentie zo veel mogelijk vraaggericht werkt. Jongeren krijgen binnen beide methodieken zeer regelmatig de mogelijkheid om hun stem te laten horen, echter worden er weinig suggesties gedaan waar hun mening of visie wordt verwerkt. Eenmaal wordt in het Handboek op pagina 81 geopperd dat de jeugdreclasseerder een logboek bij kan houden om zijn bevindingen vast te leggen, maar deze handreiking blijkt slechts gericht op het ordenen van de gedachten en emoties van de jeugdreclasseerder. Wat de jongere belangrijk vindt en waar zijn motivatie ligt worden volgens de methodieken voornamelijk vastgelegd in de 3 Kolommen of het Plan van Aanpak. Binnen het Handboek wordt genoemd dat bij een lage recidivekans meer ruimte geboden kan worden voor eigen wensen en ideeën over aanvullende hulp, maar dit wordt niet nader uitgewerkt. Het Handboek stelt eveneens dat de jongere in eigen woorden het probleem en de manier waarop hij hieraan gaat werken dient te formuleren, zodat dit letterlijk kan worden opgenomen in het Plan van Aanpak. JR2.0 zegt hierover het volgende:

Het is van groot belang dat de wensen en behoeften van de jongere (en zijn netwerk) ook terug te zien zijn in de doelen, zodat zij gemotiveerd zijn om hun dromen na te streven (Kea et al., 2017, p. 14).

Ondanks dat er binnen beide methodieken veelvuldig aandacht is voor het vastleggen van de input van de jongere in het Plan van Aanpak, blijft het daadwerkelijk erkennen en verwerken van hun inbreng in besluitvorming onderbelicht. Specifieke richtlijnen zijn nauwelijks aanwezig in beide methodieken. Enkel in het Handboek worden een aantal expliciete momenten beschreven waarin de inbreng van jongeren duidelijker wordt vastgelegd en wordt meegewogen in besluitvorming, met name bij het inzetten van aanvullende hulp en zorg. Er kan bedenkijd gegeven worden of er kan aangeboden worden om de hulp een maand uit te proberen. Ook kan een Familieberaad als interventie worden

⁸ De tool “Klaar Mee” kan ingezet worden om zicht te krijgen op waar de jongere zichzelf ziet in zijn desistance proces: de mate waarin de jongere afstand neemt van crimineel gedrag. De tool biedt de ruimte om middels een vragenlijst helder te krijgen wat de mening van de jongere is en wat de jongere zelf wil ten aanzien van crimineel gedrag (Kea et al., 2017, p. 13).

ingezet om tot overeenstemming te komen over het zorgaanbod, waarbij de jongere en zijn gezin hun eigen actieplan mogen presenteren om de zorgen die er liggen weg te nemen. De betrokken zorgprofessionals moeten dit plan dan accepteren, tenzij het de veiligheid en rechten van de jongere schend of zij het terugdringen van recidive niet garanderen.

Ondersteunen van jongere bij het geven van hun mening

De jeugdreclasseerder kan, aldus beide methodieken, de jongere ondersteunen in het geven van zijn mening door gebruik te maken van diverse aangereikte gesprekstechnieken. JR 2.0 stelt bijvoorbeeld dat je met een narratieve benaderingswijze⁹ de jongere kan motiveren om diens mening en visie over bepaalde onderwerpen kenbaar te maken. Daarnaast stellen beide methodieken voor om de jongere en zijn netwerk actief aan te moedigen tot onderhandelingen, bij bijvoorbeeld het opstellen van het Plan van Aanpak en het formuleren van de doelen. Hierover zegt JR2.0 het volgende:

Door goed te luisteren en door te vragen naar details, krijg je een gedetailleerd beeld van ieders mening en waarom ze dit vinden (Kea et al., 2017, p. 18).

Het Handboek benadrukt eenmaal op pagina 115 dat het van te voren delen van de agenda bevorderlijk werkt voor de onderlinge communicatie. Zowel het Handboek als JR2.0 bieden hierover geen nadere richtlijnen.

Beide methodieken bieden de jeugdreclasseerder de vrijheid om technieken en interventies aan te passen aan de behoeften van jongeren uit diverse doelgroepen, om hen te ondersteunen in het geven van hun mening. JR2.0 biedt flexibele tools die eenvoudig aanpasbaar zijn op de jongere, met speciale aandacht voor hun eigen leven en cultuur. Voorbeelden hiervan zijn de 3 Kolommen en het Woord- en Beeldverhaal, welke jongeren met LVB en/of taalachterstand ondersteunen om hun zorgen, krachten en toekomstdromen helder te krijgen. Ook de LIJ-Wijzer¹⁰ wordt binnen JR2.0 specifiek aanbevolen voor jongeren en/of ouders met LVB en kan extra openingen geven om in gesprek te komen.

Het Handboek benadrukt dat het voor jongeren met een migratieachtergrond ongebruikelijk kan zijn om hun eigen visie of mening te delen, waardoor een indirecte manier van werken gewenst is. Het Handboek stelt circulair interviewen voor om de interactie binnen

⁹ Het narratief is het levensverhaal van de jongere; een belangrijk deel van de begeleiding waarin het gaat om de beleving van de jongere. Hierin is aandacht voor zowel verleden, heden als toekomst. Het delen van het verhaal draagt bij aan herstel (ZonMw, z.d.).

¹⁰ De Lij-Wijzer is een app waarmee je jongeren en ouders actief maakt en meer ontwerper en regisseur van hun eigen veranderproces. Het geeft opening om in gesprek te komen over wat er goed gaat, wat er zou kunnen of moeten veranderen en wat mogelijke oplossingen hiervoor zijn (Kea et al., 2017, p. 13).

het gezin op gang te brengen. Dit kan door indirecte vragen te stellen zoals: “Wie is jouw held?” Gedrag dat voorkomt uit culturele kernovertuigingen kan worden besproken middels een cognitieve interventie: “Hoe komt het, dat jij dat deel van jouw cultuur wel hebt overgenomen, en anderen niet?”

Betrekken

Betrokkenheid bij besluitvorming

Jongeren worden volgens beide methodieken binnen de kaders gefaciliteerd om hun mening of visie te delen of om regelmatig feedback te geven op de voortgang van hun traject. Ondanks dat zij betrokken worden bij onderdelen van het traject, is het in beide methodieken onduidelijk hoe hun mening van invloed is op daadwerkelijke beslissingen die worden genomen.

Het Plan van Aanpak wordt in beide methodieken gezien als een gezamenlijke activiteit en vormt daarmee een belangrijk onderdeel om jongeren actief te betrekken bij hun traject. Plannen dienen volgens beide methodieken individueel afgestemd en gepersonaliseerd te worden, waarbij het in samenspraak met de jongere en diens netwerk wordt opgesteld. Er wordt in het Handboek op pagina 127 gesteld dat “congruentie van de doelen zorgt voor gemotiveerde jongeren”. Het stellen van de wondervraag kan volgens JR2.0 helpen om een helder beeld te krijgen hoe de doelen eruit moeten zien.

Naast het gezamenlijk opstellen van de doelen dient de jongere volgens beide methodieken ook actief betrokken te worden in het zoeken naar middelen om de gestelde doelen te behalen, zoals bij het aanscherpen van de controleafspraken of het volbrengen van een taak of opdracht. Binnen het Handboek wordt de leefwereld, specifieke zorgbehoeften en de doelstellingen van de jongere omschreven als absoluut uitgangspunt voor de zorg, waarin betrokken zorgverleners zo veel mogelijk samen en in open overleg keuzes maken:

De jongere zit niet langer bij de jeugdreclasserder ‘in de klas’, maar zij onderzoeken samen mogelijkheden, proberen samen alternatieven uit (Adviesbureau Van Montfoort et al., 2005, p. 123).

Er wordt binnen beide methodieken expliciet gesteld dat de regie en verantwoordelijkheid voor het veranderproces bij de jongere en het netwerk zelf ligt. JR2.0 stelt dat zij vooral de acties zullen ondernemen zoals afgestemd in het Plan van Aanpak. Het (mede)verantwoordelijk maken van de jongere voor zijn traject kan volgens het Handboek

gedaan worden op verschillende manieren, zoals door na te vragen of de jongere zichzelf al heeft laten informeren over zaken, zelf al stappen heeft ondernomen of door meer directe vragen te stellen als: “Hoe ga jij dit regelen?” Ook stelt het Handboek dat het uitspelen van oefensituaties kan zorgen dat een jongere stapsgewijs verantwoordelijk wordt gemaakt voor zijn eigen handelen. Tijdens bijvoorbeeld het oefenen van risicosituaties of het versterken van vaardigheden kan de jongere steeds meer zelf gaan doen, tot het moment dat de verantwoordelijkheid volledig aan de jongere overgedragen kan worden.

Zelfregie en autonomie

Er wordt binnen JR2.0 gesteld dat de route die de jongere zelf heeft bedacht gevolgd dient te worden, omdat de kans bijzonder groot is dat de jongere afhaakt zonder persoonlijk plan. Aan de andere kant benadrukt het Handboek dat veel zaken vanwege het justitiële kader niet onderhandelbaar zijn, maar is er volgens JR2.0 wel de ruimte voor eigen geformuleerde succesdoelen. Het Handboek benadrukt dat wanneer een verandering niet voortkomt vanuit de jongere of het gezin, dit wordt gezien als een “verandering van de professional” en daarmee geen waarde heeft. Daarom stelt het Handboek het volgende:

De jeugdreclasserder helpt situaties te creëren/arrangeren waarin het oplossen van problemen en het uitproberen van nieuwe vormen van handelen op een veilige, prettige manier kan plaatsvinden. Daarin neemt de jongere samen met de ouders beslissingen zoveel mogelijk zelf (Adviesbureau Van Montfoort et al., p. 212).

Bij het Familieberaad in het Handboek mogen jongeren zelf met hun netwerk een plan presenteren. Ondanks dat in het Handboek expliciet wordt gesteld dat deze werkwijze het gevoel van autonomie vergroot, wordt deze suggestie slechts nog eenmaal in JR2.0 genoemd.

Ondanks dat het belang van het aandragen van eigen inbreng erkent wordt binnen beide methodieken, is de daadwerkelijke ruimte die jongeren geboden krijgen voor het maken van eigen keuzes veelal afgebakend vanuit justitiële kaders. Binnen de context van deze kaders dient er binnen beide methodieken aandacht te zijn voor zelfregie en autonomie van de jongere en zijn netwerk. JR2.0 zegt hierover het volgende:

Binnen de gestelde kaders geven we de jongeren de ruimte en steun om zelf sturing te geven aan hun eigen ontwikkeling en integratie. We doen dat omdat we vinden dat zij het waard zijn (Kea et al., 2017, p. 4).

Binnen het Handboek wordt expliciet op pagina 52 benadrukt dat “de jongere het nooit helemaal voor het zeggen heeft”, maar dat hij en andere betrokkenen zeker worden uitgenodigd om te onderhandelen over de invulling van het kader. De onderhandelingen zijn voornamelijk gericht op het bieden van maatwerk.

Ondersteuning bij participatie

De jeugdreclasseerder kan de jongere conform de methodieken op verschillende manieren ondersteunen om hen actief te betrekken in hun traject. Deze sectie zal gezien de omvang van de resultaten worden weergegeven aan de hand van de sub codes uit het codeerschema: (1) ondersteuning door professionals, (2) betrekken van het netwerk, (3) langdurige betrokkenheid en (4) betrekken van specifieke doelgroepen.

(1) Ondersteuning door professionals

Om jongeren effectief te kunnen betrekken stelt het Handboek dat er veel aandacht besteed moet worden aan het opbouwen van een goede samenwerkingsrelatie tussen de jeugdreclasseerder en de jongere. Hiervoor biedt het Handboek dan ook diverse gesprekstechnieken zoals coachen, motiveren, stimuleren en aanmoedigen van jongeren. Het ondersteunen in praktische zaken zoals school, financiën of huisvesting, creëren volgens beide methodieken een goede basis voor verdere samenwerking in het traject. Ook JR2.0 benadrukt het belang van praktische ondersteuning:

Ik help (...), omdat ik me realiseer dat verandering pas kans van slagen heeft als in de basisbehoeften is voorzien (Kea et al., 2017, p. 5).

De ondersteuning vanuit de professional is zowel volgens het Handboek als JR2.0 gelegen in de basishouding van de jeugdreclasseerder. Deze basishouding kenmerkt zich volgens beide methodieken door een continue vragende en oprechte houding, waarbij interesse is in het leven van de jongere en zijn netwerk. Hierin dient ruimte te zijn voor de emoties en gevoelens van de jongere en wordt eveneens een positieve houding en bejegening benadrukt. Het Handboek omschrijft de jeugdreclasseerder dan ook als een belangrijk “rolmodel”.

Volgens JR2.0 is het viëren van successen eveneens een belangrijk onderdeel van de begeleiding om zo de positieve resultaten te markeren en het vertrouwen in de jongere uit te spreken. Het Handboek noemt dat een persoonlijke, aan de jongere gerichte aanmoedigingsbrief een sterk effect kan hebben.

(2) Betrekken van het netwerk

Naast het betrekken van de jongere is het binnen beide methodieken essentieel om het netwerk (bijv. school, ketenpartners, RvdK) actief te betrekken gedurende het gehele traject. JR 2.0 besteedt veel aandacht binnen de methodiek samen met alle betrokkenen tot “de beste oplossingen” te komen. Wanneer de jeugdreclasseerder voortdurend contact onderhoudt en belangstelling toont in andere betrokkenen, zullen zij volgens het Handboek gemotiveerd en geïnspireerd raken binnen de uitvoering van het traject.

De rol van ouders wordt binnen beide methodieken vaak apart benoemd. Om een samenwerking met ouders tot stand te brengen acht het Handboek het van belang dat zij gehoord, maar ook gesteund worden in hun (soms jarenlange) inzet en teleurstelling. Door het voeren van regelmatige gezinsgesprekken kan de betrokkenheid en actiebereidheid van hen worden vergroot:

De jeugdreclasseerder die te lang alleen met de jongere aan de slag gaat en de ouders niet betreft, kan zowel mogelijk belangrijke informatie voor de diagnostiek missen, als kansen missen om de steun van ouders te verwerven bij de uitvoering (Adviesbureau Van Montfoort et al., 2005, p. 148).

Eveneens dienen interventies binnen het gezin zich volgens het Handboek vooral te richten op praktische ondersteuning, communicatievaardigheden, ontwerpen/aanpassen huisregels en feedback geven/ontvangen. Tot slot dienen ouders volgens JR2.0 zo veel mogelijk betrokken te worden in de planvorming en dient hun rol vastgelegd te worden in bijvoorbeeld het Plan van Aanpak.

(3) Langdurige betrokkenheid

Het belang van continuïteit en consistentie is vastgelegd als basisregel 16 in het Handboek (p. 86), welke stelt dat jongeren continuïteit moeten ervaren tijdens de uitvoering van het Plan van Aanpak. Om continuïteit en consistentie te waarborgen dient de jeugdreclasseerder volgens het Handboek 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar te zijn voor de jongere. Opvallend is dat er binnen de methodieken slechts eenmaal aandacht is voor wisselingen in begeleiding. Volgens het Handboek moet er worden voorkomen dat er ‘gaten’ tussen onderdelen/programma’s vallen om de consistentie te waarborgen, maar ook:

De jeugdreclasseerder moet expliciet bespreken dat aanvullende hulp of zorg niet betekent, dat hij de jongere nu in steek laat. Hij geeft tijdens het gesprek aan hoe hij

contact blijft houden met de jongere (...) (Adviesbureau Van Montfoort et al., 2005, p. 233).

Bij het afsluiten van de maatregel noemt JR2.0 dat er in zowel het sociale- als professionele netwerk de nodige zorg ingezet moet worden. Eveneens dienen er afspraken gemaakt te worden wie de centrale en coördinerende rol van de jeugdreclasserder overneemt om “te voorkomen dat de jongere alleen verder moet”.

(4) Betrekken van specifieke doelgroepen

Volgens het Handboek hebben specifieke doelgroepen (zoals jongeren met een migratie achtergrond, LVB- of psychiatrische problematiek) een verhoogde gevoeligheid voor criminogene factoren¹¹. Vanuit deze kwetsbaarheid stelt het Handboek dat zij recht hebben op bescherming en zorg, welke de jeugdreclassering moet organiseren. Door vanuit een helikopterview naar de situatie van de jongere te kijken wordt duidelijk hoe de persoon, omstandigheden en delict met elkaar samenhangen. Het Handboek stelt dat op basis hiervan het maatwerk traject voor hen kan worden bepaald.

Vanuit beide methodieken kunnen diverse technieken, interventies en tools gemakkelijk aangepast worden naar de behoefte van de jongere. Wanneer er sprake is van LVB- of psychiatrische problematiek wordt in het Handboek aanbevolen dat de jeugdreclasserder zich beperkt tot instrueren, corrigeren, overtuigen/motiveren en het herhalen/oefenen van stof. Jongeren met een migratie achtergrond dienen volgens het Handboek juist vaak op meer indirecte wijze benaderd te worden. Volgens het Handboek kan de actieve betrokkenheid van deze specifieke doelgroep worden versterkt door de regels van ouders te respecteren, conflicten te helpen oplossen, contacten tussen ouders en andere te faciliteren en aandacht te hebben voor traumatische ervaringen. Ter illustratie:

(...) Dat zij zelf meedoen aan de hulp, is voor hen ook onbekend. De jeugdreclasserder moet zich daarom extra inspannen om deze ouders / familie bij de begeleiding te betrekken (Adviesbureau Van Montfoort et al., 2005, p 52).

Conclusie

Dit onderzoek focust zich op de wijze waarop betekenisvolle participatie van jongeren binnen de jeugdreclassering is gewaarborgd in beleid en methodieken. Hierbij is een

¹¹ Criminogene factoren zijn kenmerken of omstandigheden die kunnen bijdragen aan het plegen van delicten (Adviesbureau van Montfoort et al., 2005, p. 39).

kwalitatieve benadering gehanteerd, waarbij een *Deductieve Content Analyse* (DCA) is uitgevoerd. Hierbij zijn enkele beleidstukken van een GI en de methodieken Handboek en JR2.0 geanalyseerd met behulp van een coderingsschema. Dit schema is gebaseerd op de dimensies **informer****en**, **horen** en **betrekken** van het model van betekenisvolle participatie (Bouma et al., 2017). Uit de DCA blijkt dat er zowel binnen het beleid van de GI als in de toegepaste methodieken ruimte is voor verbetering.

Daar waar de jeugdreclassering zich positioneert met een geheel eigen doelgroep en werkwijze, blijkt deze werksoort onderbelicht in het beleid van de GI. Het beleid van de organisatie is hoofdzakelijk gericht op jeugdbescherming. Het huidige beleid voor jeugdreclassering is beperkt van zowel omvang als inhoud en omvat voornamelijk stroomschema's en summier beschreven werkprocessen. Dit onderzoek bevestigt dat betekenisvolle participatie onvoldoende is geïntegreerd in het beleid van de GI, wat overeenkomt met bevindingen uit eerdere studies (Bouma et al., 2017, 2018).

Uit de analyse van het Handboek en JR2.0 blijkt dat de methodieken weliswaar een solide basis bieden voor het informeren, horen en betrekken van jongeren, maar dat diverse onderdelen nog onvoldoende zijn uitgewerkt. De mate van expliciete uitwerking en implementatie varieert in beide methodieken, waarbij JR2.0 meer nadruk lijkt te leggen op de principes van Bouma et al., (2017) dan het oudere Handboek. Desondanks toont deze analyse aan dat de huidige methodieken op essentiële punten tekort schieten om jongeren daadwerkelijk betekenisvol te laten participeren in hun traject.

De dimensie **informer****en** is het sterkst uitgewerkt binnen de werkwijze van de jeugdreclassering. De resultaten van deze analyse wijzen erop dat de jeugdreclassering het belang van heldere informatievoorziening erkent en hierin een basis legt. Er is aandacht voor heldere en begrijpelijke communicatie, in taal die aansluit bij de jongere. Hierdoor worden jongeren goed op de hoogte gesteld van hun rechten, plichten en het verloop van hun traject. Hoewel de communicatie voornamelijk gericht is op het verstrekken van informatie, is er enige aandacht voor dialoog met jongeren. Zo wordt op cruciale momenten nagegaan of de verstrekte informatie goed is begrepen en worden verschillende tools en hulpmiddelen aangereikt om de informatie te verduidelijken. Toch zijn er weinig concrete richtlijnen beschikbaar voor het informeren van specifieke doelgroepen binnen de jongerenpopulatie. Het ontbreken van dergelijke richtlijnen kan de effectiviteit van de informatievoorziening ondermijnen, wat jongeren mogelijk belemmert om betekenisvol te participeren in hun

traject. Aan de andere kant biedt de mogelijkheid tot het leveren van maatwerk een oplossing om het gemis van deze specifieke richtlijnen te kunnen ondervangen. Tot slot ontbreekt het aan duidelijke richtlijnen hoe jongeren geïnformeerd moeten worden over hun invloed op de besluitvorming, wat kan leiden tot een afname van participatie en vertrouwen in het besluitvormingsproces.

De dimensie **horen** blijkt de meest kwetsbare component binnen de werkwijze van de jeugdreclassering. Hoewel het belang van inspraakmomenten voor jongeren wordt erkend, laat deze analyse zien dat de bestaande methodieken weinig concrete handvatten bieden om de mening van jongeren effectief te integreren in besluitvormingsprocessen. Het juridische kader creëert daarbij een complex spanningsveld. Ondanks dat jongeren regelmatig naar hun mening en visie wordt gevraagd, ontbreekt het aan een structurele uitwerking van hoe deze input daadwerkelijk invloed heeft op hun traject en de daarbij genomen beslissingen. Hierdoor kunnen jongeren het gevoel krijgen dat hun mening slechts als formaliteit wordt gevraagd. Dit vermindert mogelijk hun motivatie en kan het resulteren in een afwachtende, passieve houding van jongeren of zelfs non-participatie ten aanzien van het traject.

De dimensie **betrekken** toont in de analyse dat de jeugdreclassering aanzienlijke inspanningen levert om jongeren, binnen de opgelegde kaders, optimaal te ondersteunen bij actieve participatie in hun traject. Professionals worden gestimuleerd samen te werken met jongeren en hun netwerk om hun betrokkenheid en actiebereidheid te vergroten. Dit wordt ondersteund door diverse methodische handreikingen. De betrokkenheid richt zich echter vooral op praktische ondersteuning en het bieden van een omgeving waarin de jongere ruimte voelt om zijn mening te uiten. Hoewel jongeren binnen de gestelde kaders een zekere mate van verantwoordelijkheid krijgen, blijft hun invloed op de inhoud en structuur van het traject beperkt. Binnen deze kaders beschikken zij over minimale keuzemogelijkheden en hebben zij slechts in beperkte mate toegang tot opties die echte autonomie bevorderen. Hierdoor voelen jongeren zich mogelijk geen actieve deelnemers van hun traject, maar lijken zij vooral het traject te volgen wat anderen hebben vormgegeven. Dit kan leiden tot een gebrek aan eigen verantwoordelijkheid, wat de weerstand tegen interventies vergroot.

Concluderend kan worden gesteld dat de implementatie van betekenisvolle participatie, zoals omschreven door Bouma et al., (2017), zowel binnen het beleid van de GI als de huidige methodieken van de jeugdreclassering onvoldoende is uitgewerkt. Hierdoor blijft participatie van jongeren grotendeels afhankelijk van de individuele professional.

Hoewel er een sterke basis ligt voor informatievoorziening binnen het methodisch handelen van de jeugdreclassering, vraagt de implementatie van de dimensies horen en betrekken om verdere verbetering. Het is cruciaal dat de daad bij het woord wordt gevoegd en jongeren niet enkel worden gehoord, maar dat hun mening ook structureel en zichtbaar invloed krijgt in hun traject.

Discussie en aanbevelingen

Deze analyse toont dat de stem van jongeren nog onvoldoende wordt geïntegreerd in de besluitvormingsprocessen. Zoals Lundy (2007) benadrukt, krijgt de input van jongeren pas betekenis wanneer deze daadwerkelijk invloed uitoefent op de uiteindelijke beslissingen. Binnen de context van de jeugdreclassering wordt echter duidelijk dat de juridische kaders die de maatregel structureren, de ruimte voor jongeren om te participeren overduidelijk beperken. Uit de bevindingen komt naar voren dat jongeren nooit volledig zeggenschap hebben over hun traject en dat bepaalde onderdelen van het traject niet onderhandelbaar zijn. Dit brengt het risico met zich mee dat participatie van jongeren slechts symbolisch blijft.

De rol van de professional blijkt cruciaal in het faciliteren van participatie binnen de beperkte beschikbare ruimte (Kennan et al., 2018). De bevindingen laten zien dat de jeugdreclasserders een aanzienlijke vrijheid heeft in het invullen van de maatregel. De mate waarin jongeren worden ondersteund in besluitvorming, blijkt ook binnen een jeugdreclasseringsmaatregel sterk afhankelijk van de inzet, houding en vaardigheden van de individuele professional. Deze bevindingen komen overeen met bestaande literatuur (Archard & Skivenes, 2009; Kriz & Roundtree-Swain, 2017; Morris et al., 2013, van Bijleveld et al., 2014) en benadrukken het belang van goed toegeruste professionals binnen dit proces. Vervolgonderzoek zou zich kunnen richten op de rol van jongeren en andere betrokken professionals in het participatieproces. Op basis van dergelijke inzichten kunnen concrete aanbevelingen worden geformuleerd voor training en ondersteuning van professionals, met als doel de participatie van jongeren binnen de justitiële kaders te optimaliseren.

De bevindingen tonen dat jongeren binnen de jeugdreclassering nog onvoldoende worden betrokken bij beslissingen die hen direct aangaan, wat impliceert dat hun stem als minder belangrijk wordt beschouwd dan die van professionals. Uit deze analyse blijkt dat de mening van jongeren nauwelijks wordt vastgelegd en dat het onduidelijk is hoe hun input wordt meegewogen in besluitvorming. Dit gebrek aan erkenning kan ertoe leiden dat jongeren zichzelf niet zien als mensen met potentieel en waardevolle bijdragen (Kroska et al.,

2016; Moore et al., 2017), wat gevoelens van stigma, uitsluiting en minderwaardigheid versterkt (Goffman, 1963; Pattyn et al., 2013; Redmond et al., 2022). Volgens Goffman (1968, p. 14) is stigma “het proces waardoor de reactie van de anderen de normale identiteit beschadigt”. Het hebben van een strafblad heeft over het algemeen een sterk stigmatiserend effect op jongeren (van Erp et al., 2011). Dit kan ertoe leiden dat jongeren zichzelf als “crimineel” gaan labelen, wat het risico op recidive vergroot, doordat zij zich vaak meer aangetrokken voelen tot andere jongeren die dezelfde stigmatiserende ervaring delen (Nieuwbeerta et al., 2007; Pager, 2003; Presser & Gunnison, 1999). Daarnaast kan stigma ervoor zorgen dat jongeren professionele hulp vermijden (Link et al., 2004), wat de effectiviteit van het jeugdreclasseringstraject kan ondermijnen.

De impact van stigma reikt ver en heeft ingrijpende gevolgen voor zowel het psychische als sociale welzijn van jongeren (Corrigan et al., 2003; Link & Phelan, 2001; Moore et al., 2017). Het succes van een jeugdreclasseringstraject hangt niet alleen af van de vaardigheden, motivatie en inspanning van de veroordeelde jongere, maar vereist ook een inclusieve houding van de bredere samenleving (Rodermond et al., 2019). Vervolgonderzoek kan zich richten op het identificeren van technieken en interventies die stigma binnen de jeugdreclassering verminderen en een positief zelfbeeld van jongeren bevorderen. Hoewel uit de analyse blijkt dat de jeugdreclassering al aanzienlijke inspanning levert om een omgeving te creëren waarin jongeren zich veilig voelen om hun mening te uiten, is verder onderzoek nodig om deze inspanning te versterken en stigmatiserende processen tegen te gaan.

Ondanks dat in de literatuur het belang van zelfbeschikking wordt benadrukt (Cashmore, 2002; Deci & Ryan, 2000), blijkt binnen de huidige methodieken van de jeugdreclassering dat jongeren slechts beperkt ruimte hebben om daadwerkelijk autonoom te handelen. Hoewel zij enige mate van verantwoordelijkheid hebben binnen de gestelde juridische kaders, laat de analyse zien dat hun zeggenschap over de inhoud en structuur van hun traject zeer beperkt is. De beperkte ruimte voor autonomie kan worden verklaart aan de hand van de zelfdeterminatietheorie van Ryan & Deci (2000). Volgens deze theorie is autonomie een fundamentele, psychologische behoefte die essentieel is voor zowel de motivatie als het welzijn van jongeren (Ryan & Deci, 2000). Uit diverse onderzoeken blijkt eveneens dat het betrekken van jongeren bij besluitvorming een positieve invloed heeft op hun ontwikkeling tot autonome en zelfstandige volwassenen (Lansdown & Centre, 2005; van Bijleveld et al., 2013).

Zelfbeschikking vraagt echter om ondersteuning die aansluit bij de unieke behoeften van elke jongere, waarin maatwerk cruciaal is. Maatwerk biedt namelijk ruimte voor keuzes die recht doen aan persoonlijke voorkeuren en omstandigheden (Beresford, 2008; Linthorst & Oldenhof, 2022). De bevindingen laten zien dat de methodieken van de jeugdreclassering al veel ruimte bieden om maatwerk te leveren. Eerder onderzoek bevestigt bovendien dat interventies effectiever zijn wanneer ze flexibel kunnen worden afgestemd op de specifieke context (Fixsen et al., 2005; Littell & Shlonsky, 2010), wat eveneens bijdraagt aan het voorkomen van recidive (Schwalbe et al., 2012). Gestandaardiseerde programma's zijn daarentegen belangrijk voor het waarborgen van de kwaliteit (Fixsen et al., 2005; Sletten & Ellingsen, 2020). Echter, gestandaardiseerde programma's worden nog vaak rigide toegepast (Shlonsky & Stern, 2007), wat de autonomie van jongeren beperkt en stigmatisering bevordert (Verstuyf & Vansteenkiste, 2008; van Erp et al., 2022). De praktijk vereist daarom een zorgvuldige balans tussen effectiviteit en maatwerk (Sletten & Ellingsen, 2020), waarbij betrokkenheid van jongeren centraal staat. Vervolgonderzoek kan zich richten op de effecten van maatwerk binnen de jeugdreclassering op participatie van jongeren. Dit kan inzicht bieden in hoe maatwerk de autonomie en betrokkenheid van jongeren vergroot.

Een belangrijk aandachtspunt in de huidige discussie is dat formele documenten vaak onvoldoende inzicht bieden in ervaringen en behoeften van jongeren (Malmberg et al., 2019). Deze analyse richt zich echter voornamelijk op formele documenten, waardoor het moeilijk is te bepalen wat daadwerkelijk bijdraagt aan betekenisvolle participatie van jongeren binnen de jeugdreclassering. Dit gebrek aan inzicht belemmert niet alleen het evalueren van de effectiviteit van interventies binnen de maatregel, maar ook het formuleren van beleid wat jongeren optimaal ondersteunt om betekenisvol te participeren. Elliott et al., (2020) benadrukt in dit kader het belang van hoogwaardig praktijkonderzoek om programma's binnen het jeugdstrafrecht te kwalificeren op effectiviteit. De bevindingen tonen aan dat er nauwelijks beleid is vastgesteld binnen de GI ten aanzien van jeugdreclassering. Het blijkt echter noodzakelijk om monitoring op structurele en continue wijze te integreren in werkprocessen, waarbij beleid concreet geformuleerd moet worden om de resultaten daadwerkelijk meetbaar te maken (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023). Om dieper inzicht te krijgen in betekenisvolle participatie binnen de jeugdreclassering kan vervolgonderzoek zich richten op de ervaringen en belevingen van jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel. Praktijkonderzoek kan hierin waardevolle inzichten bieden en

kan bijdragen aan een participatieve aanpak, die daadwerkelijk aansluit bij de wensen en behoeften van jongeren.

Sterke punten en beperkingen van het onderzoek

Deze DCA biedt een gedetailleerd en systematisch inzicht in de werkwijze van de jeugdreclassering met betrekking tot betekenisvolle participatie. Door het onderzoek te richten op zowel beleidsdocumenten van de GI als de werkwijzen van de jeugdreclassering, biedt het onderzoek een gebalanceerd beeld van de manier waarop betekenisvolle participatie is vormgegeven binnen jeugdreclasseringstrajecten. De bevindingen zijn relevant voor de bredere context in Nederland, aangezien de geanalyseerde methodieken van de jeugdreclassering op nationale schaal worden toegepast. Dit onderzoek draagt dan ook bij aan de beleidsontwikkeling van alle Nederlandse GI's. Tevens biedt het onderzoek de mogelijkheid om een dieper inzicht te krijgen in hoe participatie wordt gepraktiseerd en waar verbeteringen mogelijk zijn om jongeren effectiever te kunnen betrekken in hun jeugdreclasseringsmaatregel. Daarnaast biedt het onderzoek waardevolle inzichten voor methodiekontwikkelaars die zich richten op het verbeteren van participatieprocessen binnen de jeugdreclassering. De uitkomsten van deze analyse kunnen in dat licht dan ook zeer waardevol zijn voor de verdere ontwikkeling en implementatie van de nieuwe methodiek JRiV.

Hoewel dit onderzoek waardevolle inzichten biedt in betekenisvolle participatie binnen de jeugdreclassering, zijn er enkele limitaties die de bevindingen mogelijk beïnvloeden. De eerste beperking van dit onderzoek is de GI die is geselecteerd voor het onderzoek, welke mogelijk geen representatief beeld geeft van alle GI's in Nederland. Hierdoor zijn bevindingen mogelijk vertekend en kunnen daarom niet zonder meer worden gegeneraliseerd naar andere specifieke instellingen of regio's.

Ten tweede is de DCA door slechts één onderzoeker uitgevoerd, waardoor er geen sprake is van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid (O'Connor & Joffe, 2020). Echter is het codeerschema zorgvuldig opgesteld aan de hand van bestaande theorie, wat de betrouwbaarheid ten goede komt. Om tegemoet te komen aan de kwaliteitseisen is het codeerschema regelmatig besproken met de begeleider van het onderzoek, om zo gezamenlijk de codes betekenis toe te kennen in de context van jeugdreclassering.

Ten derde brengt het toestaan van overlap in coderen enige nadelen met zich mee. Volgens Hsieh & Shannon (2005) kan het overlappen tussen codes leiden tot verminderde

duidelijkheid en moeilijkheden van interpretatie van tekstfragmenten. Dit maakt de replicerbaarheid van het onderzoek tevens moeilijker, aangezien verschillende onderzoekers mogelijk uiteenlopende interpretaties hebben van overlappende codes (Hsieh & Shannon, 2005). Door het uitvoeren van een pilottest zijn in een vroeg stadium enkele codes verfijnd en aangepast, waardoor de consistentie en nauwkeurigheid van de uiteindelijke analyse konden worden verbeterd.

Tot slot biedt de analyse geen directe input van jongeren, waardoor hun persoonlijke ervaringen ten aanzien van hun participatieproces mogelijk niet volledig wordt weerspiegelt (Malmberg et al., 2019). Documenten bieden vaak een geformaliseerd of samengevat beeld, waardoor nuances in participatie niet goed weerspiegelt worden. Om hierop te anticiperen zijn er in het kader van reflexiviteit regelmatige besprekingen geweest met de begeleider van het onderzoek en zijn er aantekeningen bijgehouden tijdens het codeerproces (Bengtsson, 1996).

Aanbevelingen voor de praktijk

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek volgen enkele aanbevelingen voor de praktijk, gericht op het bevorderen en verder implementeren van betekenisvolle participatie binnen de jeugdreclassering. Deze aanbevelingen zijn bedoeld voor instanties en professionals die betrokken zijn bij de uitvoering van jeugdreclassering. Ze bieden handvatten om participatie niet enkel mogelijk te maken, maar ook betekenisvol in te vullen, zodat jongeren meer eigenaarschap ervaren en zich beter ondersteund voelen in hun individuele behoeften en ontwikkeling.

De eerste en tevens meest kritische aanbeveling is gericht aan de GI, aangezien zij een cruciale rol spelen in het effectief implementeren van de noodzakelijke veranderingen binnen het jeugdreclasseringsproces. Het is essentieel dat er een beleidskader wordt ontwikkeld, aangezien er momenteel nauwelijks richtlijnen of structureel beleid bestaat om het werkveld te ondersteunen. Het beleid zou expliciet aandacht moeten besteden aan betekenisvolle participatie. Er zou een duidelijk kader moeten worden gecreëerd dat onder andere de rechten van de jongeren waarborgt, de rol van professionals verduidelijkt en de integratie van maatwerk en autonomie in de begeleiding bevordert (Bouma et al., 2017; Rap et al., 2018b). Door een gedegen beleid voor de jeugdreclassering te implementeren, kan een solide basis worden gelegd voor een effectieve uitvoering van jeugdreclassering, waarin betekenisvolle participatie van jongeren wordt gewaarborgd.

De tweede aanbeveling richt zich op de ontwikkeling van de nieuwe methodiek JRiV, die momenteel wordt geïmplementeerd. De inzichten uit deze analyse kunnen dienen als waardevolle input voor het verder vormgeven en verder ontwikkelen van deze methodiek, zodat deze actief bijdraagt aan betekenisvolle participatie van jongeren binnen de jeugdreclassering. Door de resultaten van dit onderzoek te integreren, kan de methodiek beter worden afgestemd op de daadwerkelijke behoeften van jongeren. Hierbij is het essentieel dat de mening van jongeren structureel en zichtbaar invloed krijgt in hun traject. Dit bevordert een aanpak die beter aansluit bij de diverse en complexe situaties waarin jongeren zich bevinden, wat uiteindelijk leidt tot het bieden van betere en effectievere zorg (Bekaert et al., 2021; Beresford et al., 2008; Metselaar et al., 2015; Polvere, 2014; van Bijleveld et al., 2020).

De derde en laatste aanbeveling betreft het invoeren van periodieke evaluaties als een systematisch feedbacksysteem binnen de jeugdreclassering. Deze analyse toont het belang van betekenisvolle participatie binnen de jeugdreclassering, maar laat eveneens zien dat formele documenten vaak onvoldoende diepte bieden om de ervaringen en behoeften van jongeren volledig te begrijpen (Malmberg et al., 2019). Een systematisch feedbacksysteem voor jongeren biedt beleidsmakers en professionals concrete en ervaringsgerichte informatie die helpend kan zijn voor effectievere beleidsvorming (Noorda & Van Dijk, 2017). Gebruikte methodieken kunnen hierdoor tijdig worden bijgestuurd, wat bijdraagt aan een meer op maat gemaakte en flexibelere benadering binnen de jeugdreclassering. Bovendien kan een dergelijk systeem bijdragen aan een meer participatieve en jongeren georiënteerde benadering.

Referenties

- Adviesbureau Van Montfoort, Vogelvang, B., Jansen, L., Erfteimeijer, L., Van de Mortel, M., Bruggemann-Kluvers, M., Maatschappelijk Ondernemers Groep, Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam, & Ministerie van Justitie. (2005). *Handboek Methode Jeugdreclassering December 2005*. Geraadpleegd op 13 april 2024, van https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2017/03/handboek_methode_jeugdreclassering_2006.pdf
- Arad-Davidzon, B., & Benbenishty, R. (2008). The role of workers' attitudes and parent and child wishes in child protection workers' assessments and recommendation regarding removal and reunification. *Children And Youth Services Review*, 30(1), 107–121. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2007.07.003>

- Archard, D., & Skivenes, M. (2009). Hearing the child. *Child & Family Social Work*, 14(4), 391–399. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00606.x>
- Bekaert, S., Paavilainen, E., Shecke, H., Baldacchino, A., Jouet, E., Żytka, L. Z. —, Bachi, B., Bartoli, F., Carrà, G., Cioni, R., Crocamo, C., & Appleton, J. V. (2021). Family members' perspectives of child protection services, a metasynthesis of the literature. *Children And Youth Services Review*, 128, 106094. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2021.106094>
- Bell, M. (2002). Promoting children's rights through the use of relationship. *Child & Family Social Work*, 7(1), 1–11. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.2002.00225.x>
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8–14. <https://doi.org/10.1016/j.npls.2016.01.001>
- Beresford, P., Croft, S., & Adshead, L. (2008). “We Don't See Her as a Social Worker”: A Service User Case Study of the Importance of the Social Worker's Relationship and Humanity. *The British Journal Of Social Work*, 38(7), 1388–1407. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcm043>
- Bijl, B., Beenker, L.G.M. & Baardewijk, Y. (2005). *Individuele Traject Begeleiding op papier en in de praktijk*. Geraadpleegd op 8 november 2024, van <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/1485>
- Boeije, H., & Bleijenbergh, I. (2019). *Analyseren in kwalitatief onderzoek* (3e editie).
- Bouma, H., Grietens, H., Knorth, E., & López López, M. (2017). *Betekenisvolle participatie van kinderen in de jeugdbescherming: Inzicht in het concept en de verankering in het Nederlandse jeugdbeschermingsbeleid*. (Project HEBE publication redactie) University of Groningen, Department of Special Needs Education and Youth Care.
- Bouma, H., López, M. L., Knorth, E. J., & Grietens, H. (2018). Meaningful participation for children in the Dutch child protection system: A critical analysis of relevant provisions in policy documents. *Child Abuse & Neglect*, 79, 279–292. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.02.016>
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/qrij0902027>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>
- Brink, Y., & Mijnaerends, E. (2020). General Comment No. 24 – nieuw elan voor het jeugdstrafrecht? *Boom Strafbblad*, 1(1), 7–15. <https://doi.org/10.5553/bsb/266669012020001001003>

- Brummelaar, M. T., Harder, A., Kalverboer, M., Post, W. J., & Knorth, E. J. (2017). Participation of youth in decision-making procedures during residential care: A narrative review. *Child & Family Social Work*, 23(1), 33–44. <https://doi.org/10.1111/cfs.12381>
- Bruning, M., Rap, S., & Verkroost, D. (2016). *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject. Eerste deel van een onderzoek naar de participatie van kinderen in de jeugdhulpverlening*. Scholarly Publications. Geraadpleegd op 25 mei 2024, van <https://hdl.handle.net/1887/45590>
- Bruning, M., Smeets, D., Bolscher, K., Peper, J., & De Boer, R. (2020). *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie - het hoorrecht en de procespositie van minderjarigen in familie- en jeugdzaken*. Scholarly Publications. Geraadpleegd opp 6 april 2024, van <https://hdl.handle.net/1887/138827>
- Buckley, H., Carr, N., & Whelan, S. (2010). ‘Like walking on eggshells’: service user views and expectations of the child protection system. *Child & Family Social Work*, 16(1), 101–110. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00718.x>
- Campbell, J. L., Quincy, C., Osserman, J., & Pedersen, O. K. (2013). Coding In-depth Semistructured Interviews: Problems of Unitization and Intercoder Reliability and Agreement. *Sociological Methods & Research*, 42(3), 294–320. <https://doi-org.proxyub.rug.nl/10.1177/0049124113500475>
- Cashmore, J. (2002). Promoting the participation of children and young people in care. *Child Abuse & Neglect*, 26(8), 837–847. [https://doi.org/10.1016/s0145-2134\(02\)00353-8](https://doi.org/10.1016/s0145-2134(02)00353-8)
- Cashmore, J., & Parkinson, P. (2009). Children’s participation in family law disputes: The views of children, parents, lawyers and counsellors. *Family Matters*, 82, 15-21. Geraadpleegd op 5 juli 2024, van https://aifs.gov.au/sites/default/files/jc_0.pdf
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A Practical Guide Through Qualitative Analysis*. SAGE.
- Collins, T. M. (2016). A child’s right to participate: Implications for international child protection. *The International Journal Of Human Rights*, 21(1), 14–46. <https://doi.org/10.1080/13642987.2016.1248122>
- Corrigan, P., Markowitz, F. E., Watson, A., Rowan, D., & Kubiak, M. A. (2003). An Attribution Model of Public Discrimination Towards Persons with Mental Illness. *Journal Of Health And Social Behavior*, 44(2), 162. <https://doi.org/10.2307/1519806>
- Cossar, J., Brandon, M., & Jordan, P. (2011). *'Don't make assumptions': Children's and young people's views of the child protection system and messages for change*. Office

- of the Children's Commissioner. Geraadpleegd op 23 maart 2024, van <https://www.childrenscommissioner.gov.uk/resource/dont-make-assumptions/>
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications.
- De Boer, F. (2016). Combineer een inductieve en deductieve aanpak. *KWALON*, 21(2). <https://doi.org/10.5117/2016.021.002.003>
- Dedding, C., Jurrius, K., Moonen, X., & Rutjes, L. (2013). Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek. *Ethiek, methoden en resultaten van onderzoek met en door jeugd*. Geraadpleegd op 27 april 2024, van <https://www.boomtestonderwijs.nl/media/4/9789401406512.pdf>
- Dillon, J. A., Greenop, D., & Hills, M. L. (2015). Participation in child protection: A small-scale qualitative study. *Qualitative Social Work*, 15(1), 70–85. <https://doi.org/10.1177/1473325015578946>
- Eggermont, M. (1997). *Beter dan zitten... Jongeren over taakstraffen*. Tjeenk Willink. Geraadpleegd op 26 april 2024, van <http://hdl.handle.net/20.500.12832/2666>
- Elliott, D. S., Buckley, P. R., Gottfredson, D. C., Hawkins, J. D., Tolan, P. H., University of Colorado Boulder, University of Maryland, University of Washington, & University of Virginia. (2020). Evidence-based juvenile justice programs and practices: A critical review. *Criminology & Public Policy*, 1305–1328. <https://doi.org/10.1111/1745-9133.12520>
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative content analysis. *SAGE Open*, 4(1), 215824401452263. <https://doi.org/10.1177/2158244014522633>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal Of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Fagan, J. A., & Tyler, T. R. (2005). Legal Socialization of Children and Adolescents. *Social Justice Research*, 18(3), 217–241. <https://doi.org/10.1007/s11211-005-6823-3>
- Featherstone, B., & Fraser, C. (2012). ‘I’m just a mother. I’m nothing special, they’re all professionals’: parental advocacy as an aid to parental engagement. *Child & Family Social Work*, 17(2), 244–253. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00839.x>
- Fitzgerald, R. M., & Graham, A. (2011). “Something Amazing I Guess”: Children’s Views on Having A Say About Supervised Contact. *Australian Social Work*, 64(4), 487–501. <https://doi.org/10.1080/0312407x.2011.573861>

- Fixsen, D., Naoom, S., Blase, K., Friedman, R., Wallace, F. (2005). *Implementation research: A synthesis of the literature*. Tamps, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, National Implementation Research Network.
- Flick, U. (2019). *An Introduction to Qualitative Research* (6de editie). SAGE Publications Limited.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Graneheim, U. H., Lindgren, B., & Lundman, B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today*, 56, 29–34. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.06.002>
- Greene, C., Sprott, J. B., Madon, N. S., & Jung, M. (2010). Punishing Processes in Youth Court: Procedural Justice, Court Atmosphere and Youths' Views of the Legitimacy of the Justice System. *Canadian Journal Of Criminology And Criminal Justice*, 52(5), 527–544. <https://doi.org/10.3138/cjccj.52.5.527>
- Gunn, R. (2008). The power to shape decisions? An exploration of young people's power in participation. *Health & Social Care in The Community*, 16(3), 253–261. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2524.2008.00779.x>
- Hart, R. A. (1992). Children's Participation: From Tokenism to Citizenship. *Papers Inness*, 92(6).
- Heaton, J., Corden, A., & Parker, G. (2012). 'Continuity of care': a critical interpretive synthesis of how the concept was elaborated by a national research programme. *International Journal of Integrated Care*, 12(2). <https://doi.org/10.5334/ijic.794>
- Horwath, J., Kalyva, E., & Spyru, S. (2012). "I want my experiences to make a difference" promoting participation in policy-making and service development by young people who have experienced violence. *Children And Youth Services Review*, 34(1), 155–162. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.09.012>
- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288. <https://doi.org/10.1177/1049732305276687>
- Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd [IGJ]. (2023, 18 oktober). *Signalen Jeugdbeschermingsketen oktober 2023*. Geraadpleegd op 15 maart 2024, van <https://www.igj.nl/actueel/nieuwsbrieven/signalen-jeugdbeschermingsketen/2023/signalen-jeugdbeschermingsketen-oktober-2023>

- Jeugdwet, (2014). *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden*, 105. Geraadpleegd op 26 februari 2024, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2015-01-01>
- Kaasa, S. O., Tatar, J. R., Dezember, A., & Cauffman, E. (2018). The impact of waiver to adult court on youths' perceptions of procedural justice. *Psychology, Public Policy And Law*, 24(4), 418–429. <https://doi.org/10.1037/law0000181>
- Kea, R., Hermans, J., Wiggerink, J., Lever, M., Rozeboom, P., Vogelvang, B., Turnell, A. & McNeill, F. (2017). *Praktijkgids 'Jeugdreclassering 2.0. – Op weg naar succes'*. Geraadpleegd op 10 april 2024, van https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/praktijkgids_jeugdreclassering.pdf
- Kelle, U. (2005). *View of “Emergence” vs. “Forcing” of Empirical Data? A Crucial Problem of “Grounded Theory” Reconsidered*. FQS. Geraadpleegd op 30 oktober 2024, van <https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/467/1001>
- Kennan, D., Brady, B., & Forkan, C. (2018). Supporting Children's Participation in Decision Making: A Systematic Literature Review Exploring the Effectiveness of Participatory Processes. *The British Journal Of Social Work*, 48(7), 1985–2002. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcx142>
- Kibiswa, N. K. (2019). Directed Qualitative Content Analysis (DQICA): A Tool for Conflict Analysis. *The Qualitative Report*, 24(8), 2059-2079. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2019.3778>
- Križ, K., & Roundtree-Swain, D. (2017). “We are merchandise on a conveyer belt”: How young adults in the public child protection system perceive their participation in decisions about their care. *Children And Youth Services Review*, 78, 32–40. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.05.001>
- Kroska, A., Lee, J. D., & Carr, N. T. (2016). Juvenile Delinquency and Self-Sentiments: Exploring a Labeling Theory Proposition*. *Social Science Quarterly*, 98(1), 73–88. <https://doi.org/10.1111/ssqu.12307>
- Kruissink, M., & Verwers, C. (2002). Jeugdreclassering in de praktijk. *Onderzoek en Beleid*. Geraadpleegd op 12 oktober 2024, van <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/1147>
- Landelijk Kenniscentrum LVB. (2024). *Landelijk Kenniscentrum LVB*. Geraadpleegd op 23 oktober 2024, van <https://www.kenniscentrumlvb.nl/>

- Lansdown, G., & Centre, U. I. R. (2005). *The evolving capacities of the child* /: by Gerison Lansdown. United Nations Digital Library System. Geraadpleegd op 1 april 2024, van <https://digitallibrary.un.org/record/556609?v=pdf>
- Lauwers, H., Piessens, A., & Onderzoekscentrum Kind & Samenleving vzw. (2013). *Clientoverleg met externe voorzitter in de Integrale Jeugdhulp* (Door Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Afdeling Beleidsontwikkeling, & Team Integrale Jeugdhulp). Geraadpleegd op 5 april 2024, van https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/eindrapport_clientoverleg.pdf
- Leerplichtwet. (1969). *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden*, 307. Geraadpleegd op 21 oktober 2024, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002628/>
- Leeson, C. (2007). My life in care: experiences of non-participation in decision-making processes. *Child & Family Social Work*, 12(3), 268–277. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2007.00499.x>
- Liefwaard, T. (2016). *Child-friendly justice: protection and participation of children in the justice system*. Scholarly Publications. Geraadpleegd op 1 april 2024, van <https://hdl.handle.net/1887/3197991>
- Liefwaard, T., & Rap, S. (2018). Hoezo kindvriendelijk? Over “child-friendly justice” ter bevordering van effectieve participatie van kinderen in juridische procedures en besluitvorming. Scholarly Publications. Geraadpleegd op 1 april 2024, van <https://hdl.handle.net/1887/67562>
- Link, B. G., & Phelan, J. C. (2001). Conceptualizing stigma. *Annual Review Of Sociology*, 27(1), 363–385. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.363>
- Link, B. G., Yang, L. H., Phelan, J. C., & Collins, P. Y. (2004). Measuring mental Illness Stigma. *Schizophrenia Bulletin*, 30(3), 511–541. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.schbul.a007098>
- Linthorst, E. M., & Oldenhof, L. (2022). Een narratieve analyse van maatwerk in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Conflicterende betekenissen van maatwerk. *Recht Der Werkelijkheid*, 43(3), 36–59. <https://doi.org/10.5553/rdw/138064242022043003003>
- Littell, J. H., & Shlonsky, A. (2010). Toward Evidence-Informed Policy and Practice in Child Welfare. *Research On Social Work Practice*, 20(6), 723–725. <https://doi.org/10.1177/1049731509347886>
- Long, T., & Johnson, M. (2000). Rigour, reliability and validity in qualitative research. *Clinical Effectiveness in Nursing*, 4(1), 30–37. <https://doi.org/10.1054/cein.2000.0106>

- Lundy, L. (2007). 'Voice' is not enough: conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, 33(6), 927–942. <https://doi.org/10.1080/01411920701657033>
- Malmberg, M., Addink, A., Kraak, A., Yperen, T. V., Bartelink, C., Rijbroek, B., & Nederlands Jeugdinstituut. (2019). *Zicht op outcome in de Jeugdbescherming en de Jeugdreclassering*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 12 november 2024, van <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Eindrapport-Zicht-op-outcome-in-de-jeugdbescherming-en-de-jeugdreclassering.pdf>
- Matthews, H. S., Limb, M., & Taylor, M. (1999). Young people's participation and representation in society. *Geoforum*, 30(2), 135–144. [https://doi.org/10.1016/s0016-7185\(98\)00025-6](https://doi.org/10.1016/s0016-7185(98)00025-6)
- Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative Research Design: an interactive approach: An Interactive Approach*. Sage publications.
- Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis. *Forum Qualitative Sozialforschung Forum: Qualitative Social Research*, 1(2). <https://doi.org/10.17169/fqs-1.2.1089>
- McCarthy, E. (2016). Young People in Residential Care, their Participation and the Influencing Factors. *Child Care in Practice*, 22(4), 368–385. <https://doi.org/10.1080/13575279.2016.1188763>
- McLeod, A. J. (2006). Respect or Empowerment?: Alternative Understandings of 'Listening' in Childcare Social Work. *Adoption & Fostering*, 30(4), 43–52. <https://doi.org/10.1177/030857590603000407>
- McLeod, A. J. (2007). Whose agenda? Issues of power and relationship when listening to looked-after young people. *Child & Family Social Work*, 12(3), 278–286. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2007.00493.x>
- Metselaar, J., Van Yperen, T., Van Den Bergh, P. M., & Knorth, E. J. (2015). Needs-led child and youth care: Main characteristics and evidence on outcomes. *Children and Youth Services Review*, 58, 60–70. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.09.005>
- Ministerie van Justitie. (2005, 12 januari). *Regeling vrijwillige begeleiding jeugdreclassering*. Staatscourant, 11. Geraadpleegd op 12 april 2024, van <https://www.sdu.nl/content/staatscourant-2005-11-regeling-vrijwillige-begeleiding-jeugdreclassering>
- Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2014). *Regeling normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering*. Staatscourant, 17348. Geraadpleegd op 3 mei 2024, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035236/2017-06-10>

- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (z.d.). *Wetboek van Strafrecht: Artikelen 77a-77hh*. Wetten.nl. Geraadpleegd op 17 maart 2024, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2024-10-01>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023, 3 augustus). *De stand van de jeugdzorg 2023*. Geraadpleegd op 11 november 2024, van <https://www.jeugdautoriteit.nl/documenten/rapporten/2023/06/19/stand-van-de-jeugdzorg>
- Moore, K. E., Milam, K. C., Folk, J. B., & Tangney, J. P. (2017). Self-stigma among criminal offenders: Risk and protective factors. *Stigma And Health*, 3(3), 241–252. <https://doi.org/10.1037/sah0000092>
- Morris, K., Brandon, M., & Tudor, P. (2013). Rights, Responsibilities and Pragmatic Practice: Family Participation in Case Reviews. *Child Abuse Review*, 24(3), 198–209. <https://doi.org/10.1002/car.2272>
- Naert, J., Roose, R., Rapp, R. C., & Vanderplasschen, W. (2017b). Continuity of care in youth services: A systematic review. *Children And Youth Services Review*, 75, 116–126. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.02.027>
- Naert, J., Stevens, C., Roose, R., Vanderplasschen, W. (2017a). Continuïteit in het hulpverleningstraject: Interpretatief onderzoek naar de beleving van jongeren in de jeugdhulp. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 56(3–4), 55–70. Geraadpleegd op 23 april 2024, van <https://biblio.ugent.be/publication/8531056>
- Nieuwbeerta, P., Nagin, DS, & Blokland, AAJ. (2007). Het meten van effecten van gelijktijdig op crimineel gedrag in een niet-experimenteel onderzoek . *Heren & Maatschappij*, 82(3), 272.
- Noorda, J., & Van Dijk, A. (2017). De actuele noodzaak van effectmeting in het jongerenwerk. *Jeugdbeleid*, 11(4), 255–261. <https://doi.org/10.1007/s12451-017-0159-5>
- O'Connor, C., & Joffe, H. (2020). Intercoder reliability in qualitative research: debates and practical guidelines. *International Journal of Qualitative Methods*, 19. <https://doi.org/10.1177/1609406919899220>
- Pager, D. (2003). The Mark of a Criminal Record. *American Journal Of Sociology*, 108(5), 937–975. <https://doi.org/10.1086/374403>
- Parker, G., Corden, A., & Heaton, J. (2011). Experiences of and influences on continuity of care for service users and carers: synthesis of evidence from a research programme.

- Health & Social Care in The Community*, 19(6), 576–601.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2524.2011.01001.x>
- Pattyn, E., Verhaeghe, M., Sercu, C., & Bracke, P. (2013). Public Stigma and Self-Stigma: Differential Association With Attitudes Toward Formal and Informal Help Seeking. *Psychiatric Services*, 65(2), 232–238. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.201200561>
- Plotnikoff, J. and Woolfson, R., *Young defendants' pack: scoping study for the Youth Justice Board* (London: Youth Justice Board, 2002).
- Polit D. F., Beck C. T. (2012). *Nursing research: Principles and methods*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Polvere, L. (2014). Agency in Institutionalised Youth: A critical inquiry. *Children & Society*, 28(3), 182–193. <https://doi.org/10.1111/chso.12048>
- Potter, W. J., & Levine-Donnerstein, D. (1999). Rethinking validity and reliability in content analysis. *Journal Of Applied Communication Research/Journal Of Applied Communications Research*, 27(3), 258–284.
<https://doi.org/10.1080/00909889909365539>
- Presser, L., & Gunnison, E. (1999). Strange Bedfellows: Is Sex Offender Notification a Form of Community Justice? *Crime & Delinquency*, 45(3), 299–315.
<https://doi.org/10.1177/0011128799045003001>
- Rap, S. (2021). Design of justice: de jeugdrechtsbank van de toekomst. *Tijdschrift voor Jeugd- en Kinderrechten*, 22(4), 94–107. Geraadpleegd op 18 september 2024, van <https://keki.be/nl/publicaties/artikel-tjk-design-of-justice-de-jeugdrechtsbank-van-de-toekomst>
- Rap, S. (2017). *Het recht om gehoord te worden: General Comment No. 12 nader beschouwd*. Scholarly Publications. Geraadpleegd op 6 mei 2024, van <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/49287>
- Rap, S. (2023). Participatie in het jeugdstrafrecht: in hoeverre ervaren jongeren procedurele rechtvaardigheid? *Tijdschrift Voor Criminologie*, 65(1–2), 68–86.
<https://doi.org/10.5553/tvc/0165182x2023065001004>
- Rap, S., Denise, V., & Bruning. (2018a). Children's participation in Dutch youth care practice: an exploratory study into the opportunities for child participation in youth care from professionals' perspective. *Child Care in Practice*, 25(1), 37–50.
<https://doi.org/10.1080/13575279.2018.1521382>
- Rap, S., Verkroost, D., & Bruning, M. (2018b). *Kansen en momenten voor participatie in het jeugdhulptraject in de praktijk. Tweede deel van een onderzoek naar de participatie*

- van kinderen in de jeugdhulpverlening*. Scholarly Publications. Geraadpleegd op 24 maart 2024, van <https://hdl.handle.net/1887/62673>
- Rap, S., Weijers, I., Raad voor de rechtspraak, Calkoen-Nauta, J., Eliaerts, C., Elbers, E. P. J. M., Davids, E. J., De Groot, M. F. M., ministerie van Veiligheid en Justitie, Otting-Noordhoek, I., & Tempelman, O. A. (2011). De jeugdstrafzitting: een pedagogisch perspectief. *Research Memoranda*. Geraadpleegd op 24 april 2024, van <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/De-jeugdstrafzitting-een-pedagogisch-perspectief.pdf>
- Redmond, G., Main, G., O'donnell, A. W., Skattebol, J., Woodman, R., Mooney, A., Wang, J., Turkmani, S., Thomson, C., & Brooks, F. (2022). Who excludes? Young People's Experience of Social Exclusion. *Journal Of Social Policy*, 53(1), 236–259. <https://doi.org/10.1017/s0047279422000046>
- Reynaert, D. (2016). *Kinderrechten als referentiekader in de pedagogische praktijk*. In: Smeyers, P.; Ramaekers, S.; van Goor, R. & Vanobbergen, B. Inleiding in de Pedagogiek, Amsterdam: Boom.
- Rodermond, E., Roks, R., Brands, J., & Salet, R. (2019). *Re-integratie. Realiteit en diversiteit*. Geraadpleegd op 11 november 2024, van <http://hdl.handle.net/1765/123136>
- Roose, R., Mottart, A., Dejonckheere, N., van Nijnatten, C., & De Bie, M. (2009). Participatory social work and report writing. *Child & Family Social Work*, 14(3), 322–330. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00599.x>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.55.1.68>
- Saywitz, K. J., Camparo, L. B., & Romanoff, A. (2010). Interviewing children in custody cases: Implications of research and policy for practice. *Behavioral Sciences & The Law*, 28(4), 542–562. <https://doi.org/10.1002/bsl.945>
- Schofield, G. (2005). The Voice of the Child in Family Placement Decision-Making: A Developmental Model. *Adoption & Fostering*, 29(1), 29–44. <https://doi.org/10.1177/030857590502900105>
- Schwalbe, C. S., Gearing, R. E., MacKenzie, M. J., Brewer, K. B., & Ibrahim, R. (2011). A meta-analysis of experimental studies of diversion programs for juvenile offenders. *Clinical Psychology Review*, 32(1), 26–33. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2011.10.002>

- Shier, H. (2001). Pathways to participation: openings, opportunities and obligations. *Children & Society*, 15(2), 107–117. <https://doi.org/10.1002/chi.617>
- Shlonsky, A., & Stern, S. B. (2007). Reflections on the Teaching of Evidence-Based Practice. *Research On Social Work Practice*, 17(5), 603–611. <https://doi.org/10.1177/1049731507301527>
- Sletten, M. S., & Ellingsen, I. T. (2020). When standardization becomes the lens of professional practice in child welfare services. *Child & Family Social Work*, 25(3), 714–722. <https://doi.org/10.1111/cfs.12748>
- Timmermans, M., Van Den Tillaart, J., & Homburg, G. (2010). Werken volgens de methode: procesevaluatie “Handboek Methode Jeugdreclassering”. *Regioplan*. http://repository.tudelft.nl/assets/uuid:aa71d9db-919c-4d1a-8d55-0a64e02444a7/samenvatting_tcm44-264287.pdf
- Todres, J., & Díaz, Á. (2017). Adolescents’ Right to Participate: Opportunities and Challenges for Health Care Professionals. *Annals Of Global Health*, 83(5–6), 697. <https://doi.org/10.1016/j.aogh.2017.10.019>
- Tyler, T. R. (2003). Procedural Justice, Legitimacy, and the Effective Rule of Law. *Crime And Justice*, 30, 283–357. <https://doi.org/10.1086/652233>
- United Nations. (1989). *Convention on the Rights of the Child*. Treaty Series, 1577, 3. Geraadpleegd op 24 maart 2024, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>
- Van Angeren, I. B. (2017). De bijzondere positie van de jeugdige in het strafrecht. *Tijdschrift Voor Strafrecht*. Geraadpleegd op 10 april 2024, van <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/rechtsgeleerdheid/instituut-voor-privaatrecht/journal-jeugdrecht-strafrecht-i.b.-van-angeren.pdf>
- Van Bijleveld, G. G., De Vetten-Mc Mahon, M., & Dedding, C. (2020). Co-creating participation tools with children within child protection services: What lessons we can learn from the children. *Action Research*, 19(4), 693–709. <https://doi.org/10.1177/1476750319899715>
- Van Bijleveld, G. G., Dedding, C., & Bunders, J. (2013). Children’s and young people’s participation within child welfare and child protection services: a state-of-the-art review. *Child & Family Social Work*, 20(2), 129–138. <https://doi.org/10.1111/cfs.12082>
- Van Bijleveld, G. G., Dedding, C., & Bunders, J. (2014). Seeing eye to eye or not? Young people’s and child protection workers’ perspectives on children’s participation within

- the Dutch child protection and welfare services. *Children And Youth Services Review*, 47, 253–259. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.09.018>
- Van Erp, A., Knispel, H., Michon, A., de Lange, L., Hulsbosch, J., Boumans, H., Kroon, J., van Weeghel, N. (2022). Stigmatisering binnen de GGZ; onderzoek onder cliënten en hulpverleners. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 64(9), 568-573.
- Van Erp, J., Van Der Geest, V., Huisman, W., & Verbruggen, J. (2011). Criminaliteit en werk. Een veelzijdig verband. *Tijdschrift Voor Criminologie*, 71–85.
- Van Nijnatten, C., & Stevens, G. (2012). Juvenile participation in conversations with probation officers. *International Journal Of Offender Therapy And Comparative Criminology*, 56(3), 483–499. <https://doi.org/10.1177/0306624x11399872>
- Van Staa, A., & De Vries, K. (2014). Directed content analysis: een meer deductieve dan inductieve aanpak bij kwalitatieve analyse. *KWALON*, 19(3), 46–54. <https://doi.org/10.5553/kwalon/138515352014019003006>
- Van Yperen, T., Van Der Steege, M., Addink, A., Boendermaker, L., & Nederlands Jeugdinstituut. (2010). *Algemeen en specifiek werkzame factoren in de jeugdzorg: Stand van de discussie*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 1 april 2024, van <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Rapport-AlgemeenWerkzameFactoren.pdf>
- Van Zwieten, M. C. B. (2007). Kwalitatief onderzoek. In Plochg, T., Juttemann, R.E., Klazinga, N. S. & Mackenbach, J.P. (Eds.) *Handboek gezondheidszorgonderzoek*, 123–145). Bohn Stafleu van Loghum.
- Verhellen, E. (2000). *Verdrag inzake de rechten van het kind: achtergronden, motieven, strategieën, hoofdlijnen*. Garant.
- Verstuyf, J., & Vansteenkiste, M. (2008). Van moeten naar willen: motivatiewerk in de bijzondere jeugdzorg. *Psychopraxis*, 10(4), 152–157. <https://doi.org/10.1007/bf03077556>
- Vidal, S., Cleary, H. M. D., Woolard, J., & Michel, J. (2016). Adolescents' legal socialization. *Youth Violence And Juvenile Justice*, 15(4), 419–440. <https://doi.org/10.1177/1541204016651479>
- Vis, S. A., Strandbu, A., Holtan, A., & Thomas, N. (2011). Participation and health - a research review of child participation in planning and decision-making. *Child & Family Social Work*, 16(3), 325–335. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00743.x>

William Schrikker Jeugdbescherming & Jeugdreclassering. (2023, 1 september).

Jeugdreclassering in verbinding. Geraadpleegd op 12 april 2024, van
<https://williamschrikker.nl/voor-gemeenten/jeugdreclassering/gedwongen-maatregelen/subpagina-gemeente/>

Winter, K. (2010). The perspectives of young children in care about their circumstances and implications for social work practice. *Child & Family Social Work*, 15(2), 186–195.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00658.x>

Woolfson, R., Heffernan, E., Paul, M., & Brown, M. C. (2009). Young People's Views of the Child Protection System in Scotland. *The British Journal Of Social Work*, 40(7), 2069–2085. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcp120>

Vsnu, N. K. N. V. (2018). Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit 2018. In *Zenodo (CERN European Organization For Nuclear Research)*.
<https://doi.org/10.17026/dans-2cj-nvwu>

ZonMw. (z.d.) *Werken aan Herstel*. Geraadpleegd op 26 oktober 2024, van
<https://herstel.jropwegnaarsucces.nl/>

Bijlage 1: Codeerschema**Tabel 1**

Codeerschema Betekenisvolle Participatie naar het model van Bouma et al., (2017).

Thema's	Hoofdcodes	Sub codes	Beschrijving	Voorbeeld
1. Informeren	1.1 Begrijpelijkheid van informatie	1.1.1 Taalgebruik	Beschrijvingen dat informatie op een heldere en begrijpelijke manier aan de jongere wordt overgebracht door bijvoorbeeld het gebruik van eenvoudige taal.	<i>“Ik sluit aan bij de taal van de jongere en zijn netwerk en vermijd het gebruik van negatieve labels.”</i>
		1.1.2 Helderheid van informatie	Richtlijnen over de manier waarop de informatie op een gestructureerde en duidelijke manier wordt aangeboden door bijvoorbeeld door van het stap voor stap uitleggen van het traject of een onderdeel van het traject.	<i>“Procedure: de jeugdreclasserder geeft aan wat hij in het gesprek gaat doen. Eerst zal ik..., dan zal ik..., daarna, ... en tenslotte”</i>
	1.2 Volledigheid en tijdigheid van informatie	1.2.1 Relevantie van informatie	Richtlijnen over het informeren van jongeren over hun traject, zoals bijvoorbeeld uitleg over de rechten en plichten van de jongere of over het verloop van het traject.	<i>“De jeugdreclasserder legt als eerste uit wat het vastgestelde juridische kader is, de daarbij horende fasering (draaiboek) en de daarbij horende rechten en plichten van zowel de jongere als de jeugdreclasserder.”</i>
		1.2.2 Tijdige verstrekking van informatie	Richtlijnen voor het moment waarop informatie moet worden gedeeld met jongeren over beslissingen en ontwikkelingen in hun traject zoals bij de intake, tussentijdse evaluaties, rechtszittingen of bij wijzigingen in het traject.	<i>“Het juridisch kader moet als eerste worden besproken. Pas daarna komen de problemen aan de orde.”</i>
	1.3 Toegankelijkheid van informatie	1.3.1 Aangepaste middelen	Richtlijnen van de manier waarop informatie wordt aangepast voor verschillende leeftijden en ontwikkelingsniveaus en of er hulpmiddelen	<i>“Vergroot het aantal actieve technieken om verandering en leren te verdiepen; gebruik visuele of helder uitgelegde huiswerk-aanwijzingen om na de</i>

			worden voorgesteld om informatie te verduidelijken, zoals bijvoorbeeld het vereenvoudigen van taal, visuele hulpmiddelen of multimedia.	<i>sessie of het gesprek mee naar huis te nemen.”</i>
		1.3.2 Rekening houden met diversiteit	Beschrijvingen hoe er rekening gehouden wordt bij het informeren van jongeren met de verschillende achtergronden van jongeren zoals taal- en cultuurverschillen door bijvoorbeeld het inzetten van tolken.	<i>“Indien jongere of ouders de Nederlandse taal onvoldoende beheersen, zorgt de jeugdreclasseerder voor een tolk, of een vertaling van de kernelementen van een programma.”</i>
2. Horen	2.1 Inspraak- mogelijkheden voor jongeren	2.1.1 Gestructureerde inspraakmomenten	Momenten die worden beschreven waarop jongeren actief hun mening kunnen geven zoals bij evaluatiegesprekken, het opstellen van begeleidingsplannen of door regelmatig contact tussen jongere en professional.	<i>“Basisregel 19. De jongere krijgt tijdens en na afloop van de uitvoering van elk onderdeel van het Plan van Aanpak de gelegenheid zijn mening over (aspecten van) dat onderdeel naar voren te brengen.</i>
	2.2 Verwerking en terugkoppeling van input	2.2.1 Verwerken van feedback	Op welke wijzen de input van jongeren wordt vastgelegd en verwerkt, bijvoorbeeld door het schriftelijk vastleggen in het dossier of begeleidingsplan zodat de jongere kan teruglezen wat er met de input is gedaan.	<i>“Op basis van ieders opvatting van de ‘dreigende gevaren’ formuleer je de dreigende gevaren: wat is het ergste dat kan gebeuren als er niets verandert? Belangrijk hierbij is dat hier beschreven is wie wat zegt.”</i>
		2.2.2 Invloed van de mening van jongeren	Op welke wijzen de inbreng van jongeren wordt erkend en verwerkt in besluitvorming, zoals mogelijkheden tot het aanpassen van het begeleidingsplan, mee beslissen over interventies of in het prioriteren van gestelde doelen.	<i>“Bij de onderhandelingen over het Plan van Aanpak kan de jeugdreclasseerder de jongere bij geschikte problemen al het aanbod doen deze samen op te lossen. Daarbij is belangrijk dat de jeugdreclasseerder de jongere het probleem laat verwoorden, en ook de manier waarop zij het samen gaan aanpakken.”</i>

	2.3 Ondersteunen van jongeren bij het geven van hun mening	2.3.1 Actieve/directe betrokkenheid en begeleiding van professionals	Richtlijnen hoe jongeren ondersteund worden om hun mening te geven door bijvoorbeeld vooraf te laten weten wat de inhoud van het gesprek gaat zijn of door gebruik van specifieke communicatietechnieken.	<i>“Het vragen naar opzettelijk en toevallige uitzonderingen is een concrete en handige manier om met jongeren naar sterke kanten en oplossingsmogelijkheden te zoeken. Uitzonderingen zijn momenten waarop een probleem had kunnen optreden, maar dat gebeurde niet.”</i>
		2.3.2 Inspraak voor diverse doelgroepen	Richtlijnen die beschrijven hoe jongeren met verschillende achtergronden (bijv. taal, cultuur, beperking) worden gefaciliteerd door bijvoorbeeld het gebruik van pictogrammen of gebruik te maken van eenvoudige ja/nee- vragen.	<i>“Start, indien gewenst, samen met jongere met het maken van een Woord- en Beeldverhaal. Zeker als je te maken hebt met een jongere met een LVB en/of taalachterstand kan het helpen om de zorgen, de krachten en de toekomstdromen te visualiseren.”</i>
3. Betrekken	3.1 Betrokkenheid bij besluitvorming	3.1.1 Samenwerking bij het opstellen van plannen.	Wijzen waarop jongeren betrokken worden bij het opstellen van het plan van aanpak door bijvoorbeeld het samen opstellen van doelen voor hun traject.	<i>“Naast deze harde voorwaarden kunnen we de ander zorgen voor de toekomst bespreken en samen met de jongere succesdoelen formuleren.”</i>
		3.1.2 Verantwoorde- lijkheid het traject	Mogelijkheden die geboden worden waarin jongeren verantwoordelijkheid krijgen voor de uitvoering en voortgang van hun eigen traject door bijvoorbeeld gesprekken voor te bereiden.	<i>“Bedenk vervolgens ook samen hoe je deze mensen wilt benaderen en uitnodigen voor een volgende bijeenkomst. Laat de jongere hierin zoveel mogelijk zelf regie nemen.”</i>
	3.2 Zelfregie en autonomie	3.2.1 Mogelijkheid tot eigen keuzes	De ruimte die er geboden wordt om jongeren eigen keuzes te laten maken in bepaalde onderdelen van hun traject, zoals de keuze tussen verschillende vormen van hulpverlening of met welk doel zij zelf aan de slag willen. (Beschikbaar stellen van opties).	<i>“In Jeugdreclassering 2.0 gaat het er juist om dat de jongere en de betrokkenen gaan nadenken over waar zij zich zorgen over maken, over waar hun krachten en oplossingen liggen en hier zo mee aan de slag gaan dat ze zelf de regie nemen over het veranderingsproces.”</i>

	3.2.2	Autonomie binnen de gestelde kaders	De wijze waarop er aandacht is voor de autonomie van jongeren binnen de vastgestelde gedwongen kader van het traject, door bijvoorbeeld zelf te bepalen welke therapievorm zij graag willen of het meedenken in welke vorm van onderwijs zij willen. (Vrijheid met beperkingen).	<i>“Waar het bij deze basisregel om gaat, is dat de jeugdreclasserder de jongere en indien nodig zijn ouders informeert over programma’s die hij – op basis van risico, behoeften en responsiviteit – geschikt acht. Zij kunnen alleen meepraten en eventueel een keuze maken als ze op de hoogte zijn van het programma-aanbod.”</i>
3.3 Ondersteuning bij participatie	3.3.1	Ondersteuning door professionals	Richtlijnen hoe professionals jongeren kunnen ondersteunen en begeleiden bij het actief deelnemen aan hun traject en besluitvorming, door bijvoorbeeld ondersteuning te bieden wanneer de jongere hulp vraagt of belemmeringen wegnemen.	<i>“Als de jongere verhuist, dan bevordert hij niet alleen dat er vrienden zijn om te helpen, maar hij helpt zelf ook mee.”</i>
	3.3.2	Betrekken van het netwerk	Verwijzingen naar het betrekken van het netwerk zoals ouders/verzorgers, familie, coaches of mentoren om jongeren te faciliteren bij hun participatie door hen bijvoorbeeld uit te nodigen bij gesprekken of hen te laten helpen bij het opstellen van het plan van aanpak, waarin hun rol specifiek wordt meegenomen.	<i>“Gebruik familie, ondersteunende hulpverlening ter ondersteuning van verandering. Voeg oefeningen of herhalingen toe voor thuis waarbij hulpverleners of familie een rol spelen.”</i>
	3.3.3	Langdurige betrokkenheid	Richtlijnen of aanbevelingen voor continuïteit en consistentie van betrokkenheid, zoals geen wisselingen in contactpersoon, actieve betrokkenheid gedurende het hele traject en aandacht voor een nazorgtraject na het afsluiten van de maatregel jeugdreclassering door	<i>“Afsluiten betekent ook de nodige zorg in zowel het sociale als het professionele netwerk inzetten zodat de jongere het na afsluiten niet ‘helemaal alleen’ verder hoeft te gaan.”</i>

	bijvoorbeeld hulpverlening in het vrijwillig kader in te schakelen als vervolghulp.	
3.3.4 Betrekken van diverse doelgroepen	Richtlijnen of aanbevelingen op welke wijze er rekening gehouden wordt in het betrekken van jongeren met een verschillende achtergronden in taal- en cultuurverschillen of individuele kwetsbaarheden door bijvoorbeeld het aanpassen van (onderdelen van) de methode door het bieden van zorg op maat.	<i>“Wanneer de jeugdreclasseerder dit signaleert, heeft hij een opdracht als kinderbeschermmer. Hij moet in de planvorming ook aan deze punten aandacht schenken, ook al zijn ze niet delict gerelateerd en zal hij niet zelf zich hiermee gaan bezighouden.”</i>

Bijlage 2: de 3 Kolommen

3 Kolommen JR

Er is een jeugdreclasseringsmaatregel voor:
Deze mensen zijn belangrijk voor (naam jongere) en willen dat het
goed gaat met hem/haar:
Jeugdzorgwerker-JR:
Datum:

Naam Jongere

Naam Jeugdzorgwerker-JR
dd-mm-jjjj

Waar maken wij ons zorgen over?	Wat gaat er goed?	Wat moet er gebeuren?
Zorgelijk gedrag, feitelijke schade en negatieve impact Wat is er precies gebeurd en wat was de schade/negatieve impact ervan op slachtoffer/samenleving/jongere dat we ons zo'n zorgen maken? Voorbeeldvragen: Welk zorgelijk gedrag komt naar voren uit de delictbespreking? En wat komt naar voren uit de raadsrapportage? Wie maakt zich zorgen over wat m.b.t. de jongere? Welke daadwerkelijke schade is er tot nu toe veroorzaakt (door en aan de jongere)? Zijn er nog meer zorgen rondom de jongere? Dreigend gevaar Wat is het ergste dat er kan gebeuren als er niets verandert? Wat vinden de verschillende betrokkenen het ergste dat er kan gebeuren? Wat is vanuit het LIJ rapport het ergste wat er kan gebeuren? Waar zitten de grootste risico's? Complicerende factoren Wat maakt het moeilijker om de bovengenoemde zorgen op te lossen?	Bestaande krachten Wat maakt het makkelijker om de genoemde zorgen op te lossen? Wie willen dat het goed gaat meten kunnen ... en zijn ouder(s) helpen? Welke beschermende factoren komen naar voren uit de uit de raadsrapportage? Wat zegt de jongere zelf over wat hij goed kan en waar zijn krachten liggen in relatie tot vermindering recidive? Wat zeggen betrokkenen over de krachten van de jongere in relatie tot vermindering van recidive? Welke krachten zijn er nog meer rondom de jongere die kunnen helpen bij het voorkomen van recidive? Bestaand succes Wanneer is het zorgelijk gedrag er niet? Zijn er momenten waarop het misdrijf of de overtreding (opnieuw) had kunnen plaatsvinden, maar dat toch niet gebeurde?	Succesdoelen Wat is nodig voor een succesvolle toekomst? Wat denken alle betrokkenen dat er moet gebeuren? Hoe ziet het eruit als de jongere succes heeft? Op welke termijn etc. Welke algemene en bijzondere voorwaarden zijn gesteld in het vonnis Welke succesdoelen stellen we met elkaar Volgende stappen: Actie agenda

Successchaal

Beoordeel de situatie op een schaal van 0 – 10, waarbij 10 betekent: (naam jongere) heeft zijn / haar leven prima op orde, en heeft het leven dat hij / zij wil. (naam jongere) gaat een geweldige toekomst tegemoet. En 0 betekent: Het leven van (naam jongere) is een puinhoop. (naam jongere) krijgt niet de toekomst die hij / zij wil.

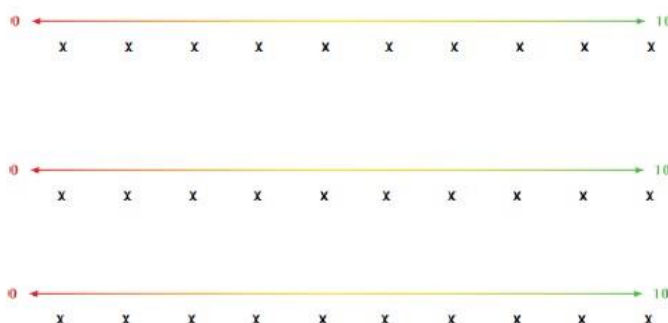
Werkrelatieschaal

Beoordeel de situatie op een schaal van 0 – 10, waarbij 10 betekent: (naam jongere) en de belangrijke mensen om hem / haar heen kunnen goed samenwerken met de JR-werker. (naam jongere) voelt zich gerespecteerd door de JR-werker en heeft er vertrouwen in dat de JR-werker hem / haar steunt. En 0 betekent: (naam jongere) en de belangrijke mensen om hem heen hebben geen vertrouwen in de JR-werker en er is geen goede samenwerking.

Justitieschaal

Beoordeel de situatie op een schaal van 0 – 10, waarbij 10 betekent: (naam jongere) komt niet meer in aanraking met politie en justitie. De kans dat hij / zij in de toekomst beschuldigd wordt van een strafbaar feit is heel klein. En 0 betekent: We weten zeker dat (naam jongere) in de toekomst in aanraking komt met politie en justitie en beschuldigd wordt van een strafbaar feit.

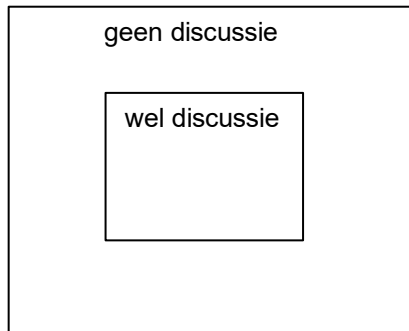
(Optie voor extra **casusspecifieke schalen** (bijvoorbeeld veiligheidsschaal))

Noot. Overgenomen uit *Praktijkgids, 'Jeugdreclassering 2.0. – Op weg naar succes'*, door Kea et al., 2017.

Bijlage 3: visualisatie voorbeeld

De jeugdreclasserder kan, bijvoorbeeld tijdens de uitleg van het juridisch kader, op een papier twee vakken tekenen en hierin met steekwoorden aangeven wat wel en niet onderhandelbaar is.

Noot. Overgenomen uit “*Handboek Methode Jeugdreclassering December 2005*”, door Adviesbureau Van Montfoort et al., 2005.